

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ VLIV MEDIÍ NA DĚTI
A MLÁDEŽ**

Autor práce: Karel Štefan

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Františku Šnitrovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ŠTEFAN, K. *Pozitivní a negativní vliv médií na děti a mládež : bakalářská práce*, České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2018. 57 s.
Vedoucí bakalářské práce : Mgr. František Šnitr

Klíčová slova: Média, pozitivní vliv médií, negativní vliv médií, masová média, děti, televize, počítač, sociální síť

Bakalářská práce „Pozitivní a negativní vliv médií na děti a mládež“ řeší vliv informačních technologií a masových médií na děti a mládež. Zároveň zkoumá provázanost sociálních sítí s médii a následné dopady na jejich uživatele. Podrobněji analyzuje jednotlivá média a jejich zaměření na cílovou skupinu.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část poukazuje obecněji na tuto problematiku a analyzuje média, masová média, mediální komunikaci a jejich význam.

Praktickou část tvoří dotazník, který je zaměřený na studenty základních a středních škol. Cílem dotazníku je zjistit, zda si studenti uvědomují, do jaké míry je média ovlivňují v jejich životě - jak pozitivně, tak negativně.

Dále jsou v bakalářské práci uvedeny všeobecné rady, jak omezit negativní vliv médií a sociálních sítí na děti a mládež.

ABSTRACT

ŠTEFAN, K. *Positive and negative effects of media on children and adolescents : bakalářská práce*, České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2018. 57 s. p. Supervisor : Mgr. František Šnitr

Key words: Media, the positive influence of the media, the negative impact of the media, mass media, children, television, computer, social networks

The bachelor thesis "The Positive and Negative Influence of Media on Children and Youth" solves the impact of information technologies and mass media on children and youth. At the same time, it examines the interdependence of social media networks and the impact on their users. It analyzes in more detail individual media and their focus on the target group.

The thesis is divided into the theoretical and practical part.

The theoretical part focuses more generally on this issue and analyzes media, mass media, media communication and their meaning.

The practical part consists of a questionnaire, which is aimed at students of elementary and secondary schools. The aim of the questionnaire is to find out whether students are aware of the extent to which the media are influenced in their lives - both positively and negatively.

Further, the bachelor thesis provides general advice on how to reduce the negative impact of media and social networks on children and youth

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	8
2 Charakteristika médií	9
2.1 Média v historických souvislostech	11
2.2 Mediální výchova a gramotnost	12
2.3 Úloha médií v dalším vzdělávání	13
2.4 Noviny	14
2.5 Časopis	15
2.6 Rozhlas	16
2.7 Televize	17
2.8 Internet.....	19
2.9 Reklama.....	21
3 Charakteristika analýzy zpracování a výsledků praktické části.....	22
4 Negativní vlivy médií.....	23
4.1 Negativní vliv rozhlasu	24
4.2 Negativní vliv televize.....	25
4.3 Negativní vliv internetu a sociálních sítí.....	27
5 Pozitivní vliv médií.....	34
5.1 Pozitivní vliv dětské knihy	35
5.2 Pozitivní vliv internetu a sociálních sítí	37
5.3 Pozitivní vliv televize	38
6 Regulace médií.....	39
Závěr	44
Seznam použitých zdrojů	45
Seznam tabulek a grafů	47
Přílohy.....	47
Vyhodnocení dotazníkového šetření a rozhovorů.....	48

Úvod

Média jsou v současné době nedílnou součástí života každého jednotlivce. Tento pojem je pro nás běžný a samozřejmý. Jsme jimi obklopeni na každém kroku, naše doba proto bývá právem označována za věk medií a informací. Orientace v nich je považována za nutnou a nezbytnou součást života, ať už z hlediska pracovního či společenského.

V moderní společnosti mají média (např. televize, noviny) zásadní a čím dál větší význam. Vystupují v moderní společnosti také jako prostředek zábavy a určují různé způsoby trávení volného času – organizují volný čas.

Vliv médií na společnost je obrovský. Jak pozitivní, tak negativní. Média umožňují lidem seberealizaci a nové možnosti komunikace. Seberealizace ale nemusí být vždy pozitivního charakteru. S rozvojem moderních technologií dochází k rozvoji možností pro páchaní kriminality. Technologie se rychlou modernizací a šířením stávají hůře kontrolovatelné. Toho mnohdy zneužívají pachatelé trestních činů. I ti, kteří by na to nikdy ani nepomysleli. Technika, technologie a komunikace ve virtuálním světě je doménou hlavně mladých lidí, mnohdy mladších než by bylo vhodné.

V dnešní době chce mít každý člověk přístup ke kvalitním informacím. Mít právo svobodně se vyjádřit a informace využívat. Na základě dlouhodobého zájmu o toto téma bude bakalářská práce řešit vliv médií a informačních zdrojů na děti a mládež. Do jaké míry je ovlivňují pozitivně i negativně.

Ve své práci se budu zabývat vlivem médií, který je pro společnost v dnešní době velmi důležitým. V šesti kapitolách, do kterých jsem samotný text rozdělil, budu popisovat mediální svět z pohledu člověka mladého, ovlivnitelného a ovlivňovaného, uvědomujícího si životní nutnost komunikace a spojení se světem. Mé stále ještě poměrně čerstvé vzpomínky na dětství a dospívání, názory a odpovědi získané pomocí dotazníků od dětí a studentů, a také zdokumentovaná fakta o funkci a činnosti médií v minulosti mi, pomohou pochopit vývoj mediálního vlivu na společnost a jednotlivce v průběhu posledního desetiletí.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

V dnešní době téměř každý člověk vyžaduje přístup ke kvalitním informacím, mít právo svobodně se vyjádřit a informace využívat. Na základě dlouhodobého zájmu o toto téma bakalářská práce řeší, jaký vliv mají média a informační zdroje na děti a mládež. Do jaké míry je ovlivňují pozitivně, ale také negativně.

Hlavním cílem bakalářské práce bude zjištění vlivu médií na děti a mládež. Dále analýza rizik, které se mohou vyskytnout na internetu pro tuto věkovou skupinu. Dalším cílem bude snaha přiblížení těchto rizik žákům a studentům základních a středních škol. Vedlejším cílem bakalářské práce bude posouzení, zda rodiče věnují dostatečnou pozornost aktivitám dětí na internetu. V bakalářské práci budou analyzována rizika.

První část práce bude charakterizovat různé druhy médií. Tyto druhy budou rozděleny do jednotlivých kapitol. Ke sběru informací bude použita převážně současná odborná literatura zabývající se touto tematikou. Taktéž bude použita analýza dat z Českého statistického úřadu o užívání internetu v domácnostech.

Druhá část bude pojednávat o rozvíjející se samostatnosti činností dětí na internetu. Což může přinášet větší riziko sledování nevhodného obsahu. Pomocí sběru informací bude řešen pozitivní a negativní vliv médií na děti a mládež. Dále provázanost médií se sociálními sítěmi. V této části bude využívána současná odborná literatura zabývající se touto problematikou. Bude popsán i způsob ovlivňování veřejného mínění pomocí médií.

Dotazník bude zaměřen pro žáky a studenty základních a středních škol. Cílem dotazníku bude zjištění, do jaké míry si žáci a studenti uvědomují, jak je média ovlivňují v jejich společenském a osobním životě. Výsledky dotazníku budou vyhodnoceny v praktické části bakalářské práce. Z výsledků bude analyzováno, jak velký vliv mají média na jejich rozhodování a chování. Na základě zjištěných informací budou potvrzeny nebo vyvráceny stanovené hypotézy vyplývající ze studia odborné literatury.

2 Charakteristika médií

Slovo médium pochází z latinského přídavného jména „medium“, což znamená „nacházející se uprostřed“. Užití pojmu je spojeno s myšlenkou zprostředkování, s myšlenkou soustředění, s myšlenkou nosiče duchovního výrazu odpoutávajícího se od místa a času.¹

Od prvního média, za které je považována jeskynní malba, prošla média drsným vývojem a v dnešní společnosti tvoří jak informační, tak komunikační páteř informační společnosti. Média umožňují kvalitativní posun u všech prvků komunikačních událostí. Umožňují výměnu obrovského množství dat v multimediálním formátu online, či naopak jejich trvalé podržení v čase. Jsou směřována k jednomu příjemci či k neomezenému počtu příjemců.

Pojem média je v denní praxi užíván jako souhrnný výraz pro technické prostředky či nástroje, které slouží k šíření sdělení. Aby se mohl uskutečnit akt komunikace, je zapotřebí média, tj. znázornění přenášených řečových znaků. Vlastní podoba média závisí na druhu užitého znakového systému, stejně jako na druhu sociálního kontaktu mezi partnery komunikace.²

Médii rozumíme v dané souvislosti materiálně – mechanické nebo energetické nosiče a zprostředkovatele dat, případně informačních celků a mechanické elektronické prostředky pro jejich zpracování, a to ve smyslu tří základních fenoménů, tedy ukládání, přenosu a zpracování.³

Mezi média se také řadí technologické artefakty (např. kabel, satelity, online systémy), publicistické organizace (redakce, zpravodajské agentury, rozhlasové organizace, tisková střediska, distribuční systémy), stejně jako samo zpravodajství, tedy výsledky selektivního rozhodování redakcí, které jsou šířené různými technickými prostředky.⁴

Role médií ve společnosti lze ukázat na řadě dílčích témat z různých oblastí společenské kultury. Na následujících obrazovkách bude pozornost zaměřena na roli mediální komunikace v politické kultuře během významných politických procesů

¹ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 10.

² SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 11

³ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 11

⁴ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 11

a událostí (vznik politických stran, zásadní politické změny v moderních českých dějinách).⁵

Pojem společnost chápeme jako označení určité kvality uspořádání mezilidských vztahů, které je výsledkem déletrvajícího historického vývoje. Pojem slouží především k tomu, aby bylo možné obecně popsat změny, které v soužití lidí nastaly zvláště v době přechodu od feudálního způsobu života k novodobému, od tradičního k modernímu, od preindustriálního k industriálnímu (kapitalistickému) a postindustriálnímu. Všechny tyto dvojice přívlastků jsou kontrastní a vyjadřují směr vývoje od starého k novému v organizaci dělby práce, v rozdělení funkcí a odpovědností při ustavování nových sociálních struktur. Pro kvalitu uspořádání vztahů mezi lidmi před začátky modernizačních procesů se používá pojem společenství. Vztahy mezi lidmi žijícími ve společenství jsou založeny na tom, že jeho členové tvoří vnitřně málo diferencovanou a vysoce stabilizovanou skupinu. Sociální vztahy a jevy ve společenství vyplývají z ustálených kulturních dispozic (dělba práce mezi mužem a ženou), z opakováním zažitých zvyklostí a tradic (k rozhodovací moci a odpovědnosti za celek společenství je třeba např. určitý minimální věk, rodový původ, majetek), z individuálního uznávání panujícího systému hodnot a dodržování nepsaných pravidel sociální kontroly bližším (rodina a příbuzní) a širším okolím (sousedé). Pocit sounáležitosti a z ní vyplývající solidarita mezi členy společenství je spontánní - na rozdíl od solidarity ve společnosti, která si ji musí racionálně zdůvodňovat a prosazovat.⁶

Společnost se totiž na rozdíl od společenství skládá z různorodých skupin lidí, odlišujících se nejen sociálním původem, ale i vzděláním, zájmy, dovednostmi, zkušenostmi, dosaženými pravomocemi, tedy rysy, které je alespoň do jisté míry možné ovlivnit osobním úsilím či podporou okolí. Hierarchie mezi těmito skupinami není postavena na zvykovém právu jako ve společenství, ale na racionální a umělé kodifikaci (stvrzení) pravidel, kterými se musejí všechny společenské skupiny řídit (koordinovat), aby společnost jako celek mohla fungovat. Porušení těchto pravidel je důvodem k postihům. Společenské skupiny nejsou

⁵ Média a jejich role ve společnosti. Metodický portál RVP – Modul Články [online]. Dostupné z: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/555/media-a-jejich-role-ve-spolecnosti.html/>>

⁶ Média a jejich role ve společnosti. Metodický portál RVP – Modul Články [online]. Dostupné z: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/555/media-a-jejich-role-ve-spolecnosti.html/>>

vnitřně uzavřené, jednatel může usilovat o změnu svého postavení, ale opět podle stanoveného postupu.⁷

2.1 Média v historických souvislostech

V historických souvislostech média prošla téměř revoluční proměnou v souvislosti s technickým a technologickým rozvojem společnosti. Tím se výrazně zvýšil vliv na širší publikum.

Když pomineme prvopočátky médií, které nijak významně neovlivňovaly masy lidí, dostaneme se až do posledních desetiletí středověku a k počátkům novověku. Zásadní proměnu médií ovlivnil po roce 1450 vynález Gutenbergova knihtisku. Další posun nastal v době prvních zámožských objevů. Stoupla poptávka po informacích především v kruzích bohatých měšťanů a obchodníků, kteří tak získávali všeobecný tržní přehled. Mezi městskou populací se především na tržištích začaly rozcházet letáky což byla první forma masového informačního zdroje. Tyto letáky představovaly díky nákresem populární způsob sdělování informací i mezi negramotným obyvatelstvem. Zde tedy vznikla první myšlenka propagování určitých druhů informací, které měly účelově ovlivňovat veřejné mínění. Na konci 15. století byl v Německu vydán jeden z nejstarších novinových letáků „Historie o tom, jak Turci sužují křesťanskou církev“.

Dále se na vývoj médií podíváme do revoluční éry 19. a 20. století, kdy komunikační prostředky prošly největším rozvojem. V tomto období velkých revolucí ve Francii a Anglii získala média značný význam. Letáky a další tiskoviny byly prostředkem pro propagaci revolučních myšlenek a názorů přímo od jejich zdrojů.

Nejvýznamnější úlohu, tak jak ji vidí současná společnost, sehrála média během světových válek a následně po nich. Využití nových přenosových technik tak značně usnadnilo komunikaci spřátelených stran, ale také podnítilo zájem nezúčastněných pozorovatelů o probíhající boje a případnou participaci na nich.

⁷ Média a jejich role ve společnosti. Metodický portál RVP – Modul Články [online]. Dostupné z: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/555/media-a-jejich-role-ve-spolecnosti.html/>>

Díky vynálezu telegrafu a radiových vysílačů se zdokonalil a zrychlil systém předávání zpráv mezi spojenci.

Kvůli snadnější dostupnosti důležitých informací se zprávy musely začít kódovat z důvodu možného odposlechu informačního kanálu nepřitelem. Během válek a také po nich měla významnou roli propaganda a s ní související cenzura. Zájem o média povzbuzuje potřeba zkoumat, jak se média podílejí na vytváření veřejné sféry, jak působí na různé sociální skupiny (na děti a mládež, mocenské elity či menšiny), jak mohou ovlivnit chování mas a nakolik se podílejí na kvalitě života celé společnosti - na její stabilitě, kultuře, mezilidských vztazích, úrovni jazykového vyjadřování. Dalšími podřazenými kategoriemi mohou být takové vlivy, které působí na životní styl a na způsob vyplňování volného času a s tím související konzumní způsob života a tloustnutí světové populace. Médii jsou přisuzovány různé schopnosti interakce s publikem, kterým je společnost.

2.2 Mediální výchova a gramotnost

Přesně vymezit, který obsah ohrožuje mravní výchovu mládeže, a který nikoli, bývá problematické. Především je nutné říci, že hranice toho, co dříve bylo tabu, se díky médiím posouvají či boří. Na kolik je správné bořit tyto hranice, ukáže až čas. Již dříve bylo řečeno, že mezi recipientem a médiem působí pouze jednostranná komunikace. Od média směrem k recipientovi často bez zpětné vazby. Hodnocení vlivu masmédií na psychiku člověka vychází ze skutečnosti, že jakákoliv informace působí tím silněji, čím méně předchozích znalostí a zkušeností je k dispozici pro kritické zhodnocení zprávy a čím méně jsou ustálené hodnotové a morální postoje. Z tohoto důvodu vznikla potřeba vzdělávání veřejnosti (tedy uživatelů médií) v oblasti mediální komunikace. Pro tento typ vzdělání se ustálil termín mediální výchova. Jejímž výstupem by měla být mediální gramotnost. Ta je považována za jednu z kompetencí. Mediální výchova je realizována nejčastěji jako součást všeobecného vzdělávání. Buď v podobě samostatného předmětu, nebo jako součást jiných předmětů, například dějepisu, výchovy k občanství apod. Zahrnuje poznatky o fungování a roli médií (o jejich historii, struktuře atd.), ale také osvojení si dovedností pro aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace.

Tedy kritický přístup k mediálním obsahům, schopnost analyzovat mediální obsahy, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich záměr. Dále se mediální výchova zabývá přiblížením různých druhů médií a schopností volby odpovídajícího typu média pro rozmanité využití. Zároveň by se této oblasti měla věnovat i výchova rodinná. Nejdůležitější je seznámení dětí a mládeže s riziky a nástrahami hromadných sdělovacích prostředků. Mediální gramotnost úzce souvisí s dobrým občanstvím. Mimo jiné i proto, že by občan měl umět kriticky vnímat roli medií ve společnosti, vyhodnotit, do jaké míry jsou media schopna občanům pomáhat v poznávání okolního světa a v rozhodování toho, co je v jejich zájmu, a chápat pojetí veřejné sféry a role medií v demokracii. Je tedy jasné, že mediální výchova a gramotnost se netýká pouze dětí a mládeže, ale i dospělé populace. Jen díky kritickému pohledu na média, ale i na celý systém informační společnosti se člověk může poněkud objektivněji dívat na sociální realitu kolem sebe a reagovat adekvátním způsobem.

2.3 Úloha médií v dalším vzdělávání

V současné době již nelze spoléhat na to, že jedinec dostane veškerou znalostní, schopnostní, dovednostní a kompetenční výbavu pro celý život v rámci prvních tří stupňů vzdělávací pyramidy. Současná společnost předpokládá celoživotní vzdělávání a učení. Hlavním motivem k dalšímu vzdělávání je potřeba reagovat na nové technologie a trendy, novou legislativu. Tak celkově zvyšovat svojí konkurenceschopnost. Toto vzdělávání je považováno i za faktor společenského vývoje. Další vzdělávání se dosud zaměřovalo především na zvyšování počítačové gramotnosti a výuku jazyků. Jako nejčastěji využívané médium pro samovzdělávání jsou stále uváděny odborné publikace (knihy, časopisy atd.), především pro jejich přenosnost a časovou nezávislost. Druhé místo obsadilo sledování televizních vzdělávacích programů. A to díky návyku populace trávit u televize volný čas. Vzdělávací pořady mohou oslovit různorodé skupiny. Třetím nejčastěji využívaným médiem v souvislosti s profesním vzděláváním je internet a s ním spojený e-learning, který je ve srovnání s televizními pořady náročnější, neboť vyžaduje počítačovou gramotnost a aktivní účast jedince při výuce. Pro svou komplexnost a interaktivitou již v oblíbenosti dohání televizní pořady se vzdělávací

tématikou. Lze předpokládat, že podíl využívání e-learningu oproti ostatním typům profesního vzdělávání i nadále poroste.

2.4 Noviny

Z hlediska publicistiky jsou noviny základním médiem. V sousedním Německu představují největší dílčí trh v sektoru médií a zároveň jsou největším nositelem reklamy.⁸

Jedná se o periodické tiskoviny, které vycházejí v krátkých intervalech. Jejich hlavním účelem je zprostředkování aktuálních zpráv z nejrůznějších oblastí, především z politiky, zábavy, hospodářství, společnosti, kultury a sportu. Z hlediska svého obsahu zpravodajství si konkurují s rozhlasem a televizí. Jak celonárodně zaměřené, tak lokální noviny jsou základním médiem.⁹

Za negativní vliv novin můžeme považovat tzv. bulvární tisk, který může u dětí a mládeže ohrožovat morální stránku a náhled na reálný život. Pokud již bulvární tisk někdo čte, měl by být upozorněn svými vychovateli, že ne každá podaná zpráva a zjištěná informace je pravdivá a kvalitní. Měl by takový obsah brát s nadhledem. Bohužel je bulvární tisk v současné době levnější z důvodu vyššího počtu výtisků. Navíc obsahuje spoustu fotografií, které mohou působit zajímavě a lákat tak nové čtenáře.¹⁰ Na titulní straně najdeme vždy obrovskou fotografii s titulkem, který láká ke koupi čtenáře. U seriózního tisku se musí mládež orientovat alespoň okrajově na politické scéně, mít kulturní přehled a rozumět souvislostem. Avšak i u kvalitnějšího a seriózního tisku může být inzerce mířená pro mládež nebezpečná.

Za hlavní výhodu novin se dá považovat fakt, že se jim při čtení čtenáři aktivně věnují a jen ve velmi omezené míře se přitom zabývají jinými činnostmi. Tím se odlišují od média rozhlasu, které platí za vyloženě kulisové médium.¹¹

⁸ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 39

⁹ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 39

¹⁰ HVÍŽDALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. Praha, 2003, s. 208

¹¹ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 40

2.5 Časopis

Časopisy můžeme chápat jako meziformu mezi novinami a knihami, protože vycházejí periodicky, ale zpravidla ne tak často. Jsou aktuálnější než knihy, ale ne tak aktuální jako noviny. Časopisy se svojí kvalitou tisku a formátem podobají spíše knihám a jsou uchovávány déle než noviny, ale ne tak dlouho jako si člověk uchovává knihu.¹²

Velké časopisy nabízejí opravdu široký výběr témat všeobecného zájmu. Tyto časopisy mají velké množství čtenářů. Díky čtenářským kroužkům a půjčování těchto časopisů se přidávají i noví čtenáři. I přes to, že si časopisy stále nacházejí svoji cestu ke svým čtenářům, tak obsah reklamy v nich klesá. Je to způsobeno tím, že soukromé televizní stanice na sebe stahují obrovskou část finančních prostředků za reklamu.

Největšímu zájmu se těší časopisy, které jsou zaměřené na vědu, techniku, chovatelství. Avšak v posledních letech všechny tyto odvětví překonaly počítačové časopisy, které si rychle našly své věrné čtenáře. To prospívá reklamě pro tuto cílovou a zájmovou skupinu. Reklama je v těchto časopisech velice atraktivní, protože jsou zde cíleně osloveni jen lidé, kteří se o tuto tematiku zajímají a stávají se tak potencionálními zákazníky. Míra rozptýlení u těchto čtenářů je minimální. Dále jsou zde vědecké časopisy, které jsou zaměřené na informovanost odborníků z nejrůznějších vědeckých a profesních oblastí. U těchto časopisů není nic neobvyklého, že si je vědečtí a odborní pracovníci archivují a velmi často se ke starším publikacím vrací.¹³

¹² SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 41

¹³ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 42

2.6 Rozhlas

Elektronická masová média začala působit teprve začátkem 20. let 20. století. První veřejná Radio station vysílala v roce 1921 v Pittsburghu (USA), British Broadcasting Company (později Corporation) byla založena v roce 1922, v roce 1923 začal vysílat první veřejný německý rozhlas.¹⁴ Státní rozhlasová stanice ve Kbelích u Prahy začala vysílat 10. května 1923 první pravidelné rozhlasové vysílání v Československu, jež dostalo název Radiojurnal. První relace se poslouchaly hromadně zprvu v kinech, pak na Václavském náměstí. Rozhlas je nejstarší elektronické médium a jeho význam byl do 60. let 20. století enormní.¹⁵

První soukromé stanice byly povoleny v Německu v roce 1984, u nás v roce 1991. Dnes je rozhlas považován za kulisové a vedlejší médium. Avšak lidé při jeho poslechu stráví přibližně stejný čas jako při sledování televize. Rozhlas má svoji výjimečnou pozici danou tím, že podává aktuální informace a dále jeho mobilností (poslech v autech).¹⁶

Dnes je ve světě běžný tzv. „duální vysílací systém“, v němž jsou vedle veřejnoprávních institucí zastoupeni i soukromí provozovatelé. V Německu dominuje veřejnoprávní rozhlas a naopak v České republice odvysílali soukromí držitelé licencí přibližně čtyřikrát více hodin než veřejnoprávní rozhlas.

Nejdůležitější vlastností rozhlasu je skutečnost, že každý posluchač si vytváří svoje vlastní představy o rozhlasem podávané zprávě či informaci. Právě rozhlas svým verbálním sdělováním rozvíjí u posluchačů představivost. Další důležitou výhodou rozhlasu je snadné zacházení, neuvěřitelný dosah, malé nákladech na velký počet pořadů, které se v rozhlasovém vysílání objevují. Dnes si již jen málo jedinců uvědomuje, jaký skok média udělala přechodem od tištěných médií k „jednoduchému“ rozhlasovému vysílání a jaký dopad tato inovace měla.

Aby byla zaručena nezávislost na státu, děje se financování veřejnoprávního rozhlasu a televize nikoli z daní, nýbrž z poplatků, které jsou povinni odvádět všichni majitelé rozhlasových a televizních přijímačů. Financují se zcela mimo státní rozpočet. Tudíž můžeme tvrdit, že veřejnoprávní rozhlas a televize jsou

¹⁴ KRAUS, Wolfgang. *Televize - nový kontinent: kultura nebo chaos?*. Praha, 1991, s. 41

¹⁵ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 45

¹⁶ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 45

konstruovány jako samostatné instituce nezávislé na státu, hospodářských subjektech a zájmových uskupeních. V České republice je řídicím orgánem Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, která je volená parlamentem.¹⁷

2.7 Televize

Televize zaujímá ve světě médií klíčové postavení: je neodmyslitelná od každodenního života lidí, její publicistické a společenské působení je zcela mimořádné. Žádná jiná mediální technika neovlivňuje tak dalekosáhle náš život jako právě televizor.¹⁸

Televizní médium má oproti rozhlasu a tiskovinám celou škálu předností, které jsou zajímavé hlavně pro reklamu:

- Sdělení je nejen akustické, ale také vizuální. Tudiž se televize řadí jako audiovizuální médium.
- Obraz není jako u tištěných médií statický, nýbrž pohyblivý.
- Aktuálnost odpovídá rozhlasu, je ale podstatně vyšší než u tisku.
- Sledovanost je v hlavním vysílacím čase enormní. Jedná se o výkonné médium.
- Televize je také živé, emoce podněcující médium.

Televize je také provozována jako duální systém. To znamená, že zde jsou veřejnoprávní a soukromé instituce. Veřejnoprávní instituce jsou považovány za obecně prospěšné zařízení, které se musí řídit programovou skladbou a pracují na principu krytí nákladů. Soukromé instituce jsou komerční podniky, které musí realizovat zisk reklamou, aby byly úspěšné a přežily na trhu.¹⁹ V Československu se začala televize vyvíjet již před 2. světovou válkou. Než se ovšem dosáhlo určitých výsledků, tak veškerý vývoj přerušily válečné události. Až po 2. světové válce se uskutečnilo první zkušební vysílání, které se konalo v roce 1948 v rámci Mezinárodní výstavy rozhlasu v Praze.

¹⁷ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 46

¹⁸ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 51

¹⁹ SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha, 2004, s. 52

Zkušební televizní vysílání ze Studia Praha v Měšťanské Besedě bylo zahájeno 1. května 1953 a následně 25. února 1954 bylo prohlášeno za pravidelné. Pro instalaci prvního televizního vysílače musela být adaptována pražská rozhledna na Petříně. Po zahájení vysílání televize vysílala pouze tři dny v týdnu a během léta pouze dva dny v týdnu. V listopadu 1953 se vysílací dny rozšířily na čtyři dny v týdnu, dále pak v roce 1955 na šest dní v týdnu a 29. prosince 1958 televize své pořady vysílala již po celý týden.

Záhy na to začala vznikat další studia: 31. prosince 1955 v Ostravě, 3. listopadu 1956 v Bratislavě a 6. července 1961 v Brně. Souběžně s rozvojem televizního vysílání a televize přibývalo diváků. V září roku 1962 bylo evidováno milion platících diváků, v březnu 1965 se počet diváků zvednul na dva miliony, v prosinci 1969 se zdařilo překročit hranici tři milionů diváků a v roce 1978 se počet televizních diváků pohyboval okolo čtyř milionů. V 60. letech 20. století bylo rozhodnuto o výstavbě nových televizních středisek v Praze a Bratislavě. Tento krok byl nezbytný k vytvoření nových předpokladů pro další technické a programové změny.

V říjnu 1970 byla dokončena první etapa výstavby a byly předány první provozovny v nových televizních střediscích na Kavčích Horách a v Mlynskej Dolině v Bratislavě. Další etapy těchto staveb pokračovaly až do konce 70. let a toto rozšiřování výrobních a technických kapacit umožnilo zvětšovat rozsah vysílání. V květnu roku 1970 bylo spuštěno vysílání druhého programu Československé televize, na němž bylo o tři roky později zahájeno pravidelné barevné vysílání. Kdežto na prvním programu se televizní diváci dočkali barevného vysílání až v roce 1975.

Po Sametové revoluci v roce 1989 začali v televizi vystupovat osobnosti, které dříve nemohli a tak televize přestala být ideovým nástrojem jedné politické strany. Konec Československé televize přišel 31. prosince 1992 spolu s rozpadem Československa. To vedlo ke vzniku České televize, která vznikla 1. ledna 1993 podle zákona o České televizi (zákon č. 783/1991 Sb.).

2.8 Internet

Internet je celosvětově rozšířený systém propojených počítačových sítí, ve kterých mezi sebou počítače komunikují. Cílem většiny lidí používajících internet je bezproblémová výměna dat. S internetem je neodmyslitelně spojen hypertext www – Word Wide Web, což v překladu znamená *Celosvětová pavučina*.²⁰ Nejrozšířenější a zároveň nejznámější službou, kterou internet nabízí je www (World Wide Web) a elektronická pošta – email.

Prvopočátky internetu spadají do poloviny šedesátých let. Tehdy se americká armáda snažila najít způsob jak zajistit, aby armádní počítače rozmístěné po celém území USA spolu mohly bez problému komunikovat. A to i v případě, že část této sítě bude vyřazena z provozu. Pracovníci RAND Corporation přišli s unikátním řešením - vybudování sítě bez centrálního uzlu. Pokud bude některá linka zničena, informace bude ihned vedena k příjemci jinou trasou. Proto byla v USA vládou založena organizace Advanced Research Projects Agency (ARPA), která byla pověřena speciálním výzkumem. I když první pokusná síť byla vytvořena už v roce 1968 ve Velké Británii, bylo to pouze malé spojení v rámci jedné budovy. Díky finančním prostředkům z resortu obrany v roce 1969 společnost ARPA vybudovala experimentální síť, jež je označována jako ARPANET. Tato síť byla omezena především pro účely vládních a vojenských 23 organizací. Postupně se k této síti připojovaly další instituce, především univerzity. Síť byla nekomerční záležitostí, na její vybudování přispívala americká armáda a různé vládní agentury. Podnikatelé o ARPANET ani nestáli, protože nenacházeli způsob jak jej využít. Také proto se uvádí, že v roce 1984 bylo k Internetu (jak se začalo rozvíjející se síti říkat) připojeno pouhých 1000 počítačů.²¹ V roce 1992 bylo k internetu připojeno již více než jeden milion počítačů.

Každý uživatel internetu má na výběr z mnoha služeb, které může využívat. Tyto služby jsou zajišťovány a hlídány počítačovými programy, které slouží k tomu, aby nedocházelo k jejich zneužívání, což vede k dosažení bezproblémové komunikace. Avšak se nejedná o normy, ale o doporučení. Tudíž snahy

²⁰ ECKERTO VÁ, Lenka. *Hustej internet*. Praha, 2014, s. 74

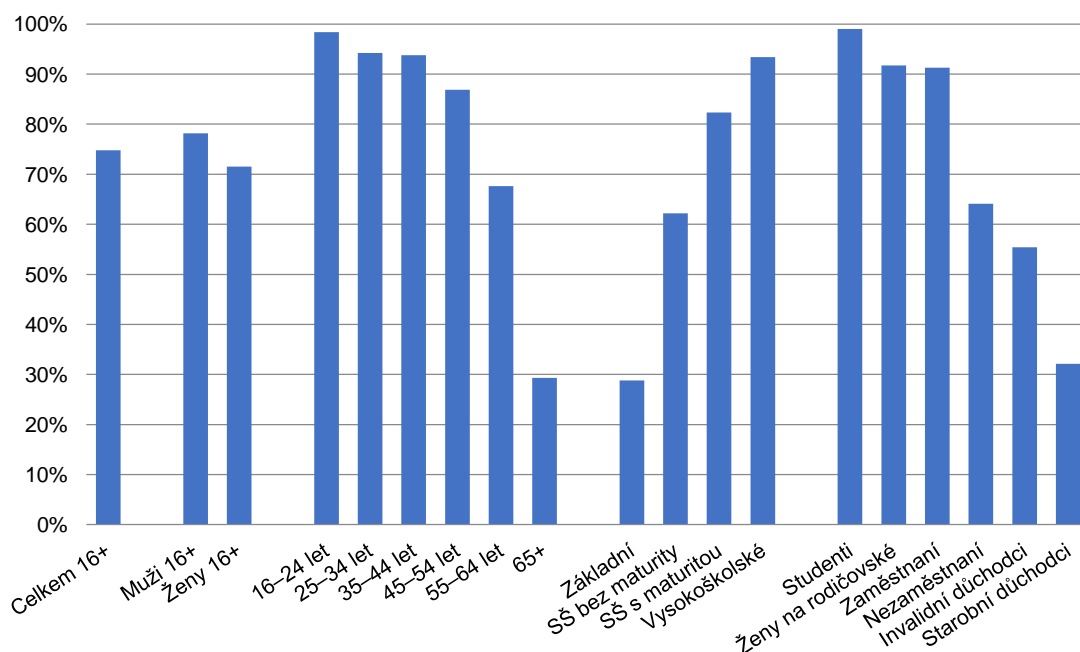
²¹ Historie vzniku internetu [online]. [cit.20.03.2018]. Dostupné z: <<http://owebu.blogspot.cz/Internet/Historie-vzniku-internetu>>

o dodržování těchto doporučení odpovídají podstatě svobodného internetu. Mezi základní služby internetu se řadí:

- E-mail – elektronická pošta
- WWW – webové stránky, které se zobrazují pomocí webového prohlížeče
- VoIP – telefonování přes internet
- Sdílení souborů

Dnes se internet stal nejvíce diskutovaným a používaným médiem, který se postupem času stal neodmyslitelnou součástí života mnoha lidí. A to hlavně díky sociálním sítím, které se stávají novým komunikačním kanálem. Prostřednictvím těchto nově vzniklých komunikačních kanálů je možné sdílet všechny informace snadno a rychle. Dalším faktem je, že díky sociálním sítím se poznávají a sdružují lidé, kteří by se za normálních okolností nikdy nesetkali. Podstatnými výhodami internetu je aktuálnost a šíření informací s velice nízkými náklady.

Graf 1: Jednotlivci v ČR používající internet alespoň jednou za týden, 2017²²

²² Přístup jednotlivců k internetu | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/cinnosti-provadené-jednotlivci-na-internetu-yr119rrs0t>>

2.9 Reklama

S médii je velice úzce spjata reklama. Reklamou rozumíme placenou nebo neplacenou propagaci výrobku, služeb, společnosti, obchodní značky nebo myšlenky. Tyto myšlenky mají za cíl zvýšení prodeje. Reklama je také jednou z forem marketingové komunikace. Podle použitého média se rozlišuje televizní, novinová, internetová, rozhlasová, plakátová nebo jiná reklama.

Slovo reklama vzniklo z latinského „clamare“ (křičet, volat). Definice reklamy, schválená Parlamentem České republiky v roce 1995, říká, že reklamou se rozumí přesvědčovací proces, kterým jsou hledáni uživatelé zboží, služeb nebo myšlenek prostřednictvím komunikačních médií. Reklamu využívají především obchodní společnosti, ale i neziskové organizace a profesní či sociální organizace.

V České republice je reklama upravena v zákonu č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy.

Reklamu můžeme dělit dle použitého média následovně.

- Mediální reklama
 - Televizní reklama
 - Tisková reklama (inzerát, leták)
 - Rozhlasové spoty
 - Spoty v kinech
 - Internetová reklama
 - Plakáty, billboardy, reklamy na dopravních prostředcích
- Nemediální reklama
 - Telemarketing
 - Propagační předměty
 - Emailové reklamy
 - Spotřebitelské soutěže

3 Charakteristika analýzy zpracování a výsledků praktické části

Praktická část bakalářské práce se opírá o výsledky odpovědí z řízených rozhovorů a dotazníků. Otázky byly položeny vzhledem k problematice, která je v práci řešena. Tyto otázky se týkaly médií, jaký je jejich negativní vliv, pozitivní vliv, čas věnovaný médiím atd. V řízených rozhovorech byly použity stejné otázky jako v dotazníku. Otázky byly cíleny pro respondenty základních a středních škol. Následné vyhodnocení se opírá o výsledky dotazníku i rozhovorů společně. Analýza těchto výsledků je zakomponována v textu bakalářské práce.

Konkrétní otázky pro dotazník a rozhovory jsou součástí příloh, jejichž seznam nalezneme na konci bakalářské práce.

4 Negativní vlivy médií

Média nás dnes obklopují doslova na každém rohu. Proto se není čemu divit, že nás ovlivňují každým dnem. Vliv na psychickou stránku člověka je značný a moderní média ovlivňují hlavně dospívající jedince a děti. Všeobecně se uvádí, že média mají největší vliv na děti ve věku od deseti do patnácti let. Tato věková skupina má k dispozici velké množství volného času, který tráví sledováním televize či internetu - médií, které je ovlivňují nejvíce.

Již zmíněná televize nahradila u drtivé většiny dospívajících dětí čtení knih a postupně nahrazuje mezilidskou komunikaci v rodině. Televize se tak stala novým a nenáročným členem každé domácnosti.

Rozhlas, televize, videohry, internet, mobilní telefony a počítač přebírají u nás i u dětí ústřední roli v denním životě. Je potvrzeno, že média mají nesmírný pozitivní i negativní vliv na sociální, poznávací i behaviorální rozvoj dítěte. V současné době stráví průměrné dítě nebo adolescent v USA více než 21 hodin týdně sledováním televize. Avšak toto číslo nezahrnuje čas, který věnují posloucháním hudby, sledováním filmů, hraní počítačových her nebo surfování po internetu. Děti a mládež v posledních letech ztrácejí zájem o kreativní, sociální a aktivní činnosti právě a to právě kvůli negativnímu vlivu televize.

Média mohou v některých případech ovlivnit rozvoj řeči, schopnost udržet pozornost i koncentraci dětí ve škole a kvalitu spánku. Dalším negativním vlivem je, že velké množství stráveného času před obrazovkou má za následek obezitu a rovněž narůstající agresivitu. Je mnoho seriózních důkazů o tom, že nadměrné sledování televize má negativní vliv na děti. Avšak v posledních letech mnoho rodičů nechává děti sledovat televizi pod záminkou, aby měli čas na sebe. Proto se dnes můžeme setkat s argumentem, že se televize stává „chůvou.“ Výzkum, který proběhl na reprezentativním vzorku prostřednictvím internetu, ukázal, že mediální a technologická vybavenost dětí je značná. Drtivá většina českých dětí má doma k dispozici televizi, internet, knihovnu nebo rozhlas. 94% dětí z internetových domácností má svůj vlastní pokoj nebo má společný pokoj se svým sourozencem. Tyto pokoje jsou z velké většiny vybaveny elektronickými médii, nicméně tyto média

se v dětských pokojích moc nedoporučují. Například děti předškolního věku se špatně koncentrují, když si hrají a zároveň jim v místnosti běží televize. I když televizi nesledují přímo, může dojít k narušení pozornosti nebo dokonce k poškození jejich vývoje.

Dlouhodobé nadměrné sledování televize může navodit problémy s pozorností, koncentrací nebo může poškodit schopnost dětí učit se již v průběhu předškolních let. Tento fakt je nejrizikovější v prvních dvou letech, kdy se mozek dítěte prudce vyvíjí a všechny rušivé vlivy mohou negativně ovlivnit jeho vývoj. Z tohoto důvodu je kreativní, problémy řešící hra mnohem lepší než jakýkoliv naučně vzdělávací program.

Negativním vlivem může být prezentované agresivní a násilné chování, pornografický obsah aj. Skupinou, která je nej náchylnější k socializačnímu vlivu médií, jsou bezesporu děti a mládež. Z tohoto důvodu je pokládáno za velmi podstatné zavedení mediální výchovy do základních škol. V souvislosti se sociální kontrolou je často zastáván názor, že média neúmyslně podporují hodnoty, které jsou v určitém státě či komunitě dominantní. Pozitivním způsobem tak mohou přispívat k sociální konformitě a jednotě, tedy i k celkové stabilizaci společnosti.

4.1 Negativní vliv rozhlasu

Role rozhlasu jako média, které negativně ovlivňuje děti a mládež v dnešní době upadá. Rozhlas je používám spíše jako zvuková kulisa při práci nebo jen kvůli hudbě. Volba rozhlasové stanice závisí na hudebním vkusu posluchače, nikoliv na kvalitě podávaných informací. Proto se dá z pohledu negativního vlivu médií mluvit o tom „nejmenším zlu.“

Vliv rozhlasu se omezil pouze na nezbytné reklamy, které mají chytlavou melodii, díky které si nabízený produkt můžeme vybavit několikrát za den. Další faktor, který dokáže posluchače negativně ovlivnit je způsob, kterým je nám podáváno pravidelné zpravodajství. Moderátor si často pohrává s představitostí posluchačů, jak danou informaci podává. Pak jen záleží na každém jedinci, jak

si danou zprávu vyloží a co si pod moderátorovým verbálním projevem představí. Mnohdy se stává, že nás moderátoři ovlivňují, aniž by se o to snažili.

4.2 Negativní vliv televize

První dva roky života dítěte jsou považovány za kritické období pro rozvoj jejich mozku. S TV a ostatními elektronickými médii by se měly setkávat formou zkoumání, hraní, komunikace s rodiči a ostatními, což podporuje učení a zdravý fyzický a sociální rozvoj. Jak děti stárnou, příliš mnoho času stráveného s obrazovkou může potlačovat fyzickou aktivitu, četbu, dělání domácích úkolů, hraní s přáteli a trávení času s rodinou.

- více než polovina kojenců a batolat sledují televizní obrazovku průměrně 2 hodiny denně
- děti do 6 let sledují hlavně televizi, videa a DVD v průměru 2 hodiny denně
- děti a mládež v rozmezí 8-18 roků, stráví 4 hodiny denně před televizní obrazovkou a další dvě hodiny na počítači a hraní videoher.

Doporučuje se, aby se děti do 2 let neřvaly na televizi vůbec. Děti starší než 2 roky by se měly dívat maximálně 1-2 hodinu denně a to na kvalitní programy.

Děti patří právě do nejrizikovější skupiny. Postrádají zkušenosti a nejsou schopné si získané informace utřídit a dát do správného kontextu. Proto se děti stávají snadným terčem například pro televizní reklamy. Jedním z nejhlavnějších negativních vlivů na děti je míra násilí, která je poté spojena se zvýšenou agresivitou hlavně u chlapců. Pokud je dítě tomuto vlivu vystaveno častěji, tak nabývá pocitu, že takové chování je v životě normální – dítě se s tímto chováním ztotožňuje. Tím u dítěte stoupá potřeba takové chování vyzkoušet v reálném světě. S tím je spojen nárůst šikany, vandalismu a rvaček u dětí na základních školách. Naopak s opačným pohledem se můžeme setkat u dívek. Právě dívkám je prezentovaný skreslený pohled na život. Při dlouhodobém sledování těchto pořadů se dívky sžívají s životem hlavní postavy, který je bezstarostný, krásný, plný romantických vztahů a upřímné lásky. Dívky tak získávají nereálný pohled na život a na muže.

- **fascinace** – k fascinaci dochází úplně běžně. U dětí je klasickým příkladem večerníček, nebo krátké a naučné pohádky. Tyto pohádky jsou tvořeny tak, aby i dítě předškolního věku udrželo pozornost po dobu trvání celého pořadu. Tudiž jsou děti vtaženi do příběhu a „prožívají“ příběh s hranými postavami ve vysílaném pořadu.
- **identifikace** – v prvním případě se jedná o ztotožnění s postavami. Dítě se nejlépe ztotožní s postavou, která mu připomíná jeho vlastní život – z pozitivní stránky. Dítě poté přirozeně navazuje na svou vlastní roli, kterou s pomocí mediálního příběhu rozvíjí.
Dále se dítě ztotožňuje s ideálem, který v pohádce pozoruje. Většinou se jedná o skutečnosti, které jsou u dítěte nenaplněné. Jedná se o neuspokojenou potřebu, kterou děti naplňují právě identifikací s ideálem. Například nepopulární dítě v kolektivu si představuje samo sebe ve vůdčí roli skupiny nebo společnosti a pomocí této představy prožívá popularitu a moc s touto pozicí spojenou. Nakonec je to právě ztotožnění s negativní postavou, která se chová dle vlastního uvážení, schválně překračuje platné normy a páchá zakázané věci. Tyto postavy jsou atraktivní spíše pro dospívající děti, které tak mohou prožívat situace, do kterých by se za normálních okolností nedostaly.
- **napodobování** – jedná se o fázi, kdy dítě „projde“ fascinací a identifikací a snaží se svému idolu přiblížit ještě více. Chce prožívat stejné situace a rovnat se mu. Dítě se snaží vyzkoušet, zda je možné žít jako jeho idol, začne se oblékat, chovat a napodobovat vlastnosti svého „hrdiny.“ Dítě tak může činit vědomě nebo nikoliv. Avšak může dojít k tomu, že se dítě dostane do situací, které neví jak vyřešit protože „to takhle v televizi nebylo.“

Televize usiluje o naši pozornost den co den a je velmi těžké se tomuto „libidu“ ubránit. V hlavních vysílacích časech jsou vysílány pořady, které jsou návykové, a my se nemůžeme dočkat, až uvidíme další díl. Avšak díky této skutečnosti přestáváme komunikovat se svým okolím a přicházíme o komunikaci v rodině. Přemáhají se oči, tělo funguje pomaleji a náš sluch se omezuje na úzký zvukový rozsah. Odborníci dlouhodobě spojují nadměrné sledování televizních

obrazovek s obezitou. Děti jsou vystaveny reklamám na nezdravá jídla a prázdné kalorie v podobě sladkých nápojů.

Tzv. televizní děti trpí zpravidla nízkou koncentrovaností, nedostatečnou slovní zásobou a špatnou vyjadřovací schopností. Sledovány byly rovněž problémy se spánkem. Mnohé studie konstatují, že děti, které intenzivně sledovaly televizi již v předškolním a dokonce batolecím věku, mají horší školní výsledky než jejich vrstevníci. Tyto jevy jsou způsobeny především tím, že sledování televize u těchto dětí vytlačilo činnosti a aktivity, které jsou pro jejich zdravý vývoj zcela nezbytné. Zejména aktivní hru, poznávání okolního světa prostřednictvím všech smyslů, získávání zkušeností s přírodními zákonitostmi, rozvíjení fantazie. Neschopnost verbálně se vyjadřovat je způsobena tím, že takové děti se neučí komunikovat. Stávají se pouze jednostrannými příjemci mediálních sdělení. Dítě by ovšem mělo být vedeno k tomu, aby se naučilo reagovat, klást otázky.²³

4.3 Negativní vliv internetu a sociálních sítí

V dnešní době dávají děti přednost internetu, než aby trávili svůj volný čas se svými kamarády a aktivně si užívali život. Nejde jen o to, že děti ztrácejí zájem o aktivní pohyb. Dalším negativním vlivem, který na děti působí, je obsah se kterým se na internetu setkávají. Dnes se již mluví o závislosti na internetu nebo také o tzv. digitální demenci. Dalším negativním vlivem je případné nadměrné užívání internetu, ale také uživatelé, se kterými se v kyberprostoru setkávají.

Závislost na internetu nebo počítačových hrách není snadné rozpoznat. Taková závislost se nazývá Netholismus. U této závislosti platí stejné principy rozpoznání závislosti jako například u gamblersství nebo alkoholismu. Existuje mnoho dotazníků, které informují o tom, zda trpíte závislostí na internetu. Například dotazník od profesora psychologie Johna Sulera²⁴ nebo od pracovnice z centra pro online závislost Kimberly Youngové – čím více má dotazovaný kladných odpovědí, tím více je závislý.

²³ Děti a média Co znamená pojem televizní dítě?. Děti a média [online]. Dostupné z: <<http://www.detiamedia.cz/art/1446/co-znamená-pojem-televizni-dite.htm>>

²⁴ ECKERTOVÁ, L.. DOČEKAL, D. *Bezpečnost dětí na Internetu - Rádce zodpovědného rodiče*. Brno, 2013

Otázky Johna Sulera:

- Zanedbáváte kvůli internetu důležité věci ve svém životě?
- Narušuje internet vztahy s významnými lidmi vašeho života?
- Bráníte se nebo jste rozrušeni, když někdo kritizuje váš internetový život?
- Vyčetl vám někdo pro vás důležitý váš internetový život a byl při tom rozrušený?
- Cítíte úzkost či vinu při přemýšlení o internetu?
- Zjistili jste někdy, že skrýváte před ostatními váš internetový život?
- Snažili jste se toho nechat, ale nešlo to?
- Když jste k sobě upřímní, myslíte, že je tady nějaký jiný důvod, proč to děláte?

Otázky Kimberly Youngové:

- Cítíte se často zamyšlen do online záležitostí, i když jste zrovna offline?
- Cítíte, že potřebujete trávit víc a víc času online, abyste mohli dosáhnout úspěchů?
- Nejste schopni kontrolovat své využívání Internetu?
- Cítíte se nepokojný a rozrušený, když se máte odpojit od Internetu?
- Utíkáte k Internetu od životních problémů nebo od pocitů jako vina, bezmoc, deprese?
- Lžete své rodině a přátelům o tom, jak často a jak dlouho jste online?
- Riskujete ztrátu vztahů, práce či kariéry kvůli využívání Internetu?
- Vracíte se hned na Internet i po ohromné útratě za internetové služby?
- Nedokážete projít offline skrz zátěžové citové situace, potlačujete je?
- Zůstáváte online déle, než jste původně zamýšleli?

Ovšem to, že dítě tráví na internetu svůj volný čas, nemusí znamenat závislost na něm. Odborníci tvrdí, že se jedná o závislost, pokud se současně objevují tři z těchto příznaků:

- **Ztráta ostatních zájmů** – dítě podřizuje internetu své chování, aktivity a má nepřekonatelné nutkání být stále online nebo na připojení k síti stále myslí. Zapomíná na své problémy a ztrácí zájem o jiné činnosti ve volném čase.
- **Posouvání prahu tolerance** – hledaný obsah na internetu je extrémnější, dítě je online častěji a déle. Pokud se jedná o online hry, dítě postupně přechází na čím dál více brutálnější hry.
- **Abstinenční příznaky** – projevují se tehdy, když nemá závislý přístup k internetu, nebo nemůže být online. Objevují se abstinenční příznaky jako je podrážděnost, nervozita. V některých případech dochází k nadměrnému pocení nebo třesu rukou.
- **Recidiva** – opětovné pokusy závislého přestat být online nebo neúspěšné pokusy zkrátit čas pobytem na internetu.
- **Dopady na běžný život** – veškerý volný čas tráví na internetu. Ostatní zájmové činnosti a kamarádi ztrácejí pro význam. Závislost má největší dopad na zanedbávání školy, což má za následek spory s okolním světem a další psychické potíže.
- **Ztráta kontroly** – závislí již nedokáže dál sám kontrolovat svůj čas, který tráví na internetu. Ztrácejí význam i různá omezení ze strany rodičů. Ztrácí schopnost kontrolovat své touhy. Internet v nich vyvolává euforii, díky které jsou schopni zanedbávat vše, co pro ně bylo dříve důležité.

Případná závislost na internetu nebo jeho nadměrné užívání je problém fyziologický i psychický. Otázkou však zůstává, proč internet a jeho virtuální prostředí dokáže některé jedince zcela pohltit, zatímco někteří jedinci této závislosti odolávají. John Suler upozorňuje, že závislostí na internetu trpí zejména jedinci, kteří mají v reálném životě nějaké vážnější problémy. Internet a virtuální prostor nabízejí možnost od těchto problémů uniknout a tito jedinci mají možnost se po určitou dobu chovat, jakoby žádný problém neexistoval. Hlavními důvody, proč se tato závislost týká hlavně adolescentů, je absence verbální komunikace,

absence navazování přátelských nebo partnerských vztahů a dokonce dlouhodobá neschopnost uspět ve skupině.

Další komplikací je, že většina mezilidských kontaktů se odehrává ve virtuálním světě, tedy alespoň ty, které daná osoba považuje za uspokojivé. Tím se opět snižuje možnost úspěchu v reálném světě. Jedinci, kteří tráví desítky hodin se svými virtuálními přáteli, sdílí s nimi své pocity, starosti, radost i problémy budou mít obrovský problém navázat jakoukoliv komunikaci s člověkem, kterého potkají na ulici. V době sociálních sítí, kdy získat přítele znamená kliknout na ikonku „přidat“, by tento vztah vyžadoval novou definici. Zdá se, že jednou z podmínek, která snadné navázání přátelství na internetu umožňuje, je jeho vysoká anonymita. Ta je půdou pro již zmiňovaný disinhibiční efekt, tedy usnadňuje komunikaci bez zábran a velmi otevřeně. Dlužno dodat, že tato otevřenost ve valné většině případů neznamená vulgaritu či bezohlednost, ale právě schopnost komunikovat bez obav z odmítnutí.²⁵

Internet nabízí svým uživatelům nedozírný prostor pro realizaci v podstatě jakýchkoliv aktivit, což je největší výhodou ale zároveň také největším rizikem. V souvislosti s tím, jakým tempem se internet rozšiřuje, vznikají rozdíly v užívání internetu u dětí a dospívajících jedinců. S tím se samozřejmě zvyšuje počet situací, kdy se dítě nebo dospívající jedinec setkávají s nelegální nebo dokonce s trestnou činností.

Setkání s nevhodným obsahem je rizikem, které se může v realitě naplnit zcela jednoduše a bez aktivní participace dítěte. Je otázkou, zda lze snadno definovat, co je vlastně oním nevhodným obsahem. V našem kulturním okruhu je za materiál, který se k dítěti nemá dostat, považována pornografie, materiály zachycující násilí či záznamy podněcující nenávist a agresivitu. Dítě brouzdající po internetu často vstoupí na stránku či využije odkazu, jehož formulace by byla pro dospělého jasným varováním. Je to proto, že nemá dostatek znalostí a zkušeností z reálného života a společenského styku a není schopno rozpoznat skrytá sdělení. Ačkoli mnozí poskytovatelé internetového připojení i výrobci IT techniky nabízí spoustu možností, jak mohou rodiče vstupu dítěte na takové stránky zabránit,

²⁵ BOKOVÁ, Ludmila. *Děti a jejich problémy: sborník studií*. Praha, 2011, s. 24

ne vždy se tato snaha setká s úspěchem. Jednoduše řečeno: producenti těchto obsahů jsou vždy o krok napřed.²⁶

Mezi další rizika patří:

Cyber Grooming

Cílem je zmanipulovat oběť k jednáním, ke kterým by za normálních okolností nebyla svolná. Může se jednat o svádění například k teroristickým aktivitám, vtahování do sekty nebo jiného závadného společenství nebo k aktivitám sexuálního rázu. „Groomingující“ dospělý se často chová tak, že získá bezbřehou důvěru dítěte, které je mu následně po vůli. V některých případech dochází také k tomu, že například po získání čehokoli, čím lze dítě vydírat (od znalostí jeho poklesků vůči výchovným snahám rodičů až po například sexuálně implicitní fotografie), útočník změní tvář a přestane předstírat přátelství. Neobvyklé nejsou ani případy, kdy se dospělý dlouhou dobu vydává za dítě či mladistvého, čímž se své oběti ještě více přiblíží.²⁷

Cyberstalking

Je pronásledování, k němuž jsou využívány hlavně prostředky komunikační techniky. Jedná se například o SMS zprávy, vkládání výhružných příspěvků na profil oběti, útoky prostřednictvím elektronické pošty nebo útoky zasílané přes různé chaty. Jsou také případy, kdy si útočník vytvoří falešný profil na sociální síti a aktivně sleduje a ničí pověst oběti. Snaží se tak pošpinit její pověst a sociální vazby. Takové chování se objevuje jak u dětí, tak i u dospělých jedinců.²⁸

Sexting

Označuje posílání zpráv, videí nebo fotografií se sexuálním obsahem. Dnes se sextingem můžeme setkat u dětí a mladistvých, kteří posílají takový obsah dospělému za určitou odměnu. Většinou se jedná o dobití kreditu. Sexting ale může být také součástí výsledkem sázky, hecováním mezi vrstevníky nebo dokonce může patřit do partnerských aktivit. Nebezpečí tak vzniká, když se takový obsah dostane do rukou

²⁶ BOKOVÁ, Ludmila. *Děti a jejich problémy: sborník studií*. Praha, 2011, s. 27

²⁷ BOKOVÁ, Ludmila. *Děti a jejich problémy: sborník studií*. Praha, 2011, s. 27

²⁸ BOKOVÁ, Ludmila. *Děti a jejich problémy: sborník studií*. Praha, 2011, s. 27

neznámého člověka nebo unikne na internet. Poté takový materiál slouží k diskreditaci, vydírání nebo komerčnímu zneužívání.²⁹

Cyberbullying

Označuje kyberšikanu, čili šikanující chování provozované prostřednictvím mobilních telefonů, internetu a dalších moderních technologií. Často předchází šikanování v reálném světě či jej doplňuje. Agresoři při kyberšikaně často využívají možnosti nahrát ubližování oběti na video a záznam umístit na veřejně přístupný server (například www.youtube.com) Rozšířené je také vytváření webových stránek, skupin na komunitních serverech či profilů, které mají za cíl oběť pomlouvat, nadávat jí, znemožnit jí a ponížit. Opakování situace, kterou oběť reálně prožila, a její vystavení na odiv komukoli mají na psychiku dítěte zcela destruktivní vliv. Lze hovořit o následcích přesahujících známou sekundární viktimizaci, k níž dochází například při vyšetřování trestné činnosti, která se dítěte nějak týkala. V případě zmiňované podoby kyberšikany totiž znovuzraňování není součástí řešení, zacelování a rozhodně nevede k ukončení celé záležitosti.³⁰

Specifika cyberbullying

Kyberšikana může probíhat velice dlouho a téměř nepřetržitě³¹. Tlak pachatele může být velice intenzivní, a to díky neomezenému dosahu internetu. U pachatelů kyberšikany je často viditelný jev ztráty zábrán v komunikaci, která je anonymní. Díky pomyslné neviditelnosti na internetu se lidé cítí méně zranitelní a silnější než v reálném životě.³² To může jeho činy a motivaci ještě více umocňovat. Navíc, díky prostředí, v němž ke kyberšikaně dochází, může mít agresor znemožněné empatické vnímání. Ne vždy si tedy musí nutně uvědomit následky svého chování. Obdobný jev je možné ztotožnit i s přihlížejícími. Nejen na offline šikanu se dnes vztahuje tzv. efekt přihlížejícího.³³ Přihlížející mají v kontextu kyberšikany roli zejména na sociálních sítích, kde ostatní uživatelé mohou zhlížet a sdílet urážlivé komentáře apod. Přihlížející stejně jako agresor není fyzicky s obětí, nedokáže tedy mnohdy odhadnout důsledky svého jednání. Přihlížející

²⁹ BOKOVÁ, Ludmila. *Děti a jejich problémy: sborník studií*. Praha, 2011, s. 28

³⁰ BOKOVÁ, Ludmila. *Děti a jejich problémy: sborník studií*. Praha, 2011, s. 27

³¹ Kyberšikana, 2010-2015. *Nebud' obět'*. 2010-2015.

³² ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha. 2013, s. 15-16

³³ Metodický portál RVP, 2007.; MACHÁČKOVÁ, H., DĚDKOVÁ, L. 2013, s. 73-75.

mnohdy ani netuší, jak by měl oběti pomoci.³⁴ Důležitou charakteristikou je také mocenská nerovnováha, zatímco pachatel má díky ICT velké možnosti, oběť se před ním nemůže snadno ukrýt, jelikož ji to může dosáhnout kdykoli a kdekoli, kdy začne být online.³⁵ A v dnešním světě je velice těžké zůstat dlouhodobě offline. Domov tak pro oběť přestává být úkrytem. Ponižující videa navíc mohou zůstat ve virtuálním světě a kdykoli se zase objevit. Další úskalí tkví v tom, že se rodiče nebo učitelé ad., kteří nejsou stejně jako oběť online, nemusí dlouhou dobu ani dozvědět, že je dítě zejména na internetu šikanované. Možnosti pro realizaci kyberšikany jsou velice bohaté. Může k ní docházet například prostřednictvím zpráv - ať už na chatovacích a diskusních fórech, nebo na sociálních sítích či při internetových hrách. V tomto kontextu je stále rovněž aktuální verbální terorizování konkrétní osoby skrze sms zprávy, hromadné emaily nebo zprávy přes IM (Instant messaging), dále i prostřednictvím webových stránek či blogů vytvořených s cílem někoho poškodit.³⁶ Motivace ke kyberšikaně je velice rozmanitá. Bývá to chuť pomstít se, získat pozornost druhých, kompenzovat si pocit méněcennosti nebo si „oživit nudný den“.³⁷

³⁴ MACHÁČKOVÁ, H., DĚDKOVÁ, L. 2013, s. 71

³⁵ Kyberšikana, 2014. Linka Bezpečí. 2014.

³⁶ Kyberšikana, 2014. Linka Bezpečí. 2014.

³⁷ HULANOVÁ, L. 2012. Vitavera.2012

5 Pozitivní vliv médií

Každé médium má pro náš život specifické obohacení, ať se jedná o tradiční tiskoviny, televizi, rozhlas nebo počítač. Díky nim můžeme navazovat nové kontakty, spolupracovat, učit se jiným zvykům a to vše bez omezení vzdáleností. Média se také stala nosiči různých forem zábavy. Díky médiím jsou i nejdlehlší končiny světa pro člověka téměř na dosah. Lidstvo se stává systémem navzájem propojených částí, uvědomujících si závislost jednoho každého na všech ostatních; jednotlivé události se nám vyvíjejí v globálních souvislostech.³⁸ V pozitivním případě se vytvářejí skupiny jedinců, kteří cílevědomě vyhledávají a touží po hodnotách, které média nabízí.

Média ovlivňují děti v pozitivním smyslu tím, že nabízejí obrovské množství informací, které se neustále aktualizují a doplňují. Díky tomu si dítě může rozšiřovat svůj všeobecný přehled. Na internetu je nepřehledné množství výukových programů, které například dítě naučí zapojovat se do kolektivní práce. Díky sociálním sítím dochází k rozvoji komunikace, udržování kontaktu s vrstevníky, což bude mít významnou roli v rozvoji budoucího osobního života a profesního růstu. Je však potřeba mít na paměti, že na sociálních je zvýšené riziko styku s cizími lidmi, kteří nemusí mít jen ty čisté úmysly. Neopomenutelnou roli hrají také hry, které internet nabízí v opravdu rozsáhlé škále. Je dokázáno, že vhodně zvolená hra rozvíjí sociální dovednosti, strategické myšlení nebo také kritické myšlení dítěte. Při vhodně nastavené internetové hře dítě zažívá pocity úspěchu za zvládnuté úkoly, které jsou také důležité pro osobnostní rozvoj. Stejně se tak u dítěte rozvíjí senzomotorické schopnosti, smysl pro estetiku nebo logické myšlení. Není pochyb o tom, že například televize nebo internet mohou dítěti zprostředkovat mnoho užitečných situací a informací, o které by bylo v běžném životě ochuzeno. Je však zapotřebí mít na paměti, že při používání těchto médií je potřeba kontrola rodičů. Měli by hlídat, aby dítě netrávilo příliš mnoho volného času využíváním těchto médií a kontrolovat, které funkce využívá. Při naplnění minimálně těchto dvou skutečností, můžeme hovořit o pozitivním vlivu médií na děti.³⁹

³⁸ HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobním pojetí: Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha, 2004, s. 64

³⁹ MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*, Praha: 2010, s. 214

S pozitivním vlivem médií úzce souvisí také proces socializace. Socializace je dlouhodobý proces, vznikající interakcí jedince se společností, a tedy i s médii. Tato mohou prostřednictvím představovaného chování a jednání a následných odměn či trestů člověka učit hodnotám a normám. Z toho důvodu lze média označit jako pozitivní činitel socializace, ovšem za předpokladu, že prezentuje vhodný obsah.

Obsahy svých produktů a způsobem jejich podání média dosahují ve společnosti určitých účinků. Například velmi pravděpodobně mohou zvyšovat pozornost společnosti k nějakému tématu, a tak posilovat jeho důležitost ve veřejném hodnocení (je dokonce téměř jisté, že to je jeden z mechanismů, jimiž mohou média působit na politické elity a politické elity prostřednictvím médií na veřejnost a na sebe navzájem). S tím souvisí i další předpokládaný účinek - tzv. nastolování témat. Média si z mnoha událostí vybírají jen některá, ta, o nichž se nezmiňují, zůstávají v mediálním publiku buď na okraji jeho povědomí a zájmu, nebo do něj vůbec nevstoupí. Tento účinek může být vyvolán také pořadím ve sledu zpráv, na první stránku novin nebo na první místa v televizním zpravodajství se soustředí nejvíce pozornosti.⁴⁰

5.1 Pozitivní vliv dětské knihy

Dětská kniha ukazuje všeobecné problémy a životní krize stručně a přímo tak, aby je děti pochopily. Pohádky svět nijak neidealizují, ukazují dobro i zlo, ale také fakt že život není lehký a bezstarostný. Avšak ukazují, že veškeré problémy se dají překonat, pokud se člověk nevzdává. Hrdinové pohádek jsou pro děti takovou inspirací, že se s nimi ztotožňují. „Identifikace s hrdinou umožní každému dítěti, aby si ve fantazii vynahradilo všechny skutečné i domnělé tělesné nedostatky.“⁴¹ . Děti prožívají jejich útrapy, proměny, vítězství a poté společně s nimi jejich úspěchy. Tím, jak hrdina dospívá, umožňuje pohádka osobní růst dítěte. Pohádka dokáže uklidnit a dát naději do budoucna. Dítě tak doufá, že až

⁴⁰ Média a jejich role ve společnosti. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Dostupné z: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/555/media-a-jejich-role-ve-spolecnosti.html>>

⁴¹ BETTELHEIM, Bruno. *Za tajemstvím pohádek: proč a jak je číst v dnešní době*. Praha, 2000, s. 58

jednou vyroste, překoná všechny překážky, na které v životě narazí a bude spokojené.

Tím, že je pohádka blízká myšlení malého dítěte, může poskytnout mnohem větší útěchu než racionální vysvětlování a upozorňování dospělých. Je dokázáno, že čtené příběhy rozvíjejí dětskou fantazii. V případě, že dítěti nejsou pohádky nabízeny, nerozvíjí se jejich fantazie a problémy řeší podstatně hůře. V pohádkách hrají velkou roli i malé „nedůležité“ činy, které dítěti pomáhají překonávat neúspěch bez toho, aby se cítilo „nemožné.“ Dalším důležitým přínosem pohádek je, že pomáhají dítěti vyrovnat se s oidipovským komplexem, ukazují důležitost odpoutání se od rodičů a důležitost osamostatnění se.

Hlavním důvodem, proč je pohádka u dětí stále tak oblíbená, vidím v tom, že naplňuje základní dětské potřeby, se kterými děti souzní. Potřeby jako vztah s rodiči, vztah se sourozenci, potřeba jistoty a lásky, bezpečí a rozvíjení životního smyslu se v dnešní moderní společnosti nemění. „Aby nedošlo k jednostrannému zahlcení dětské duše spektakulární elektronikou moderního televizního kouzla, musíme v dětech vypěstovat lásku ke knihám, k literatuře, k uměleckému slovu, ke čtení, vyprávění a naslouchání.“⁴² Důležité je také to, že předkládají optimistické vidění světa. Hlavním problémem u dětí je strach ze samoty, proto je pro ně tím nejlepším koncem nalezení ideálního partnerství. Ideální pohádky dětem předkládají různé životní problémy, které je během dospívání potkají a budou je muset řešit. Tím se rozvíjí citové prožívání, podněcují představivost, nastiňují klady mravní existence a stimulují zvědavost. Různé pohádkové postavy nastiňují jak řešit různé problémy, jaké následky mají různá řešení apod. Jelikož se řešení problémů během života nevyhne nikomu, je důležité, jaký přístup si k němu děti vytvoří. Pohádky směřují ke sjednocování protikladů, k usmiřování a k celistvosti tam, kam by měl směřovat i vývoj osobnosti.

Aby však měly pohádkové příběhy účinek, musejí být pečlivě vybírány. Orientální příběhy jsou zajímavé a zaujmou, proto by mohly být využívány i při výchově. Vysvětlují morální hodnoty a vzory chování, vedou k porozumění a pomáhají rozvíjet schopnost empatie. Příběhy jsou důležité i pro autory knihy

⁴² ČERNOUŠEK, Michal. *Děti a svět pohádek*. Praha, 1990, s. 11

„Příběhy pomáhají s problémy, po vyslechnutí nebo přečtení nějakého příběhu se naše mínění může změnit, příběh nás může posílit nebo znejistit.“⁴³

5.2 Pozitivní vliv internetu a sociálních sítí

Využívání internetu a následné užívání sociálních sítí, se stalo nedílnou součástí života teenagerů i dětí. Společnost Microsoft provedla výzkum, podle kterého bylo zjištěno, že 79% dospívajících aktivně užívá sociální síť. Sociální síť nabízí každému uživateli prostor bez zábran, což má za následky negativní, ale i pozitivní vliv. Je prokázáno, že ve virtuálním světě mají uživatelé méně zábran, méně jim záleží na druhých a dochází u nich k agresivnímu chování čtyřikrát více než v reálném světě.

Hlavní myšlenkou internetu bylo a je rychlé a dostupné sdílení informací. Avšak před několika lety začaly různé seznamky a chaty pro lidskou potřebu vytvářet si společenské vztahy, což se dá považovat za předchůdce dnešního Facebooku. Studie, které se zabývala uživateli sociálních sítí, prokázala, že užívání sociálních sítí má u některých jedinců za následek vyšší míru spokojenosti se svým životem. Dalším předmětem zkoumání bylo, zda přátelství přes Facebook vytlačuje ze života osobní setkání s přáteli. Avšak výzkum americké instituce Pew Research Center i tohle tvrzení vyvrátil.

Sociální síť mohou sloužit jako telefon, email nebo dokonce jako televize. Z velké části jsou však používány jako komunikační prostředek s kamarády a známými. Další výhodou sociálních sítí je fakt, že jsou doporučovány psychology k navázání nových vztahů. Nikde jinde nemá člověk možnost potkat tolik nových lidí na „jednom místě.“ Další výhodou je, že se s nově poznaným člověkem nemusíte ihned scházet a můžete komunikovat bez osobního setkání. Chat dává možnost všem rovnoprávné komunikace. I lidem, kteří schopnost komunikace v reálném životě ztratili, ať už jsou nějakým způsobem tělesně nebo duševně postižení nebo jednoduše opuštění. Chat dokáže podobně pomoci i lidem, kteří mají ve skutečném světě i jiné problémy. Díky svojí anonymitě a vzdálenosti odstraňuje

⁴³ BADEGRUBER, Bernd a Friedrich PIRKL. *Příběhy pomáhají s problémy: metodika a 60 příběhů pro mateřské školy, základní školy a rodiče*. Praha, 1994, s. 8

různé bariéry v komunikaci. Teenager si rád poklábosí s někým, koho nikdy neuvidí a při tom si může popovídat daleko lépe a dokáže mluvit otevřeněji než z očí do očí. Při absenci očního kontaktu se jedinec soustředí na duševní život toho druhého, jedinci se začnou více zajímat o jejich zájmy, emoce, pocity. To má za následek, že si rozumějí více než v realitě („poznávají své duše“). Zároveň nikdo nemá potřebu, ani možnost hodnotit toho druhého podle vzhledu. Člověk se daleko méně dopouští zavádějících chyb podle prvního dojmu.

5.3 Pozitivní vliv televize

Dnes se odborníci shodují, že televize, internet a další masová média jsou jedním z nejvýznamnějších socializačních činitelů. Média mají schopnost učit děti a poučovat dospívající o žádoucích hodnotách a normách pomocí zobrazování odměn nebo trestů. Pro správnou socializaci je nesmírně důležité, aby se jedinec seznámil se širokou škálou rolí, které bude později aktivně využívat. Televize je přirozené médium, které tyto normy zprostředkovává v konkrétních situacích. Je to také médium dostupné prakticky každému dítěti. Dítě má pak možnost si vybírat z modelových jednání, jež mu televize nabízí. Nemusí tak napodobovat své oblíbené hrdiny, aby si osvojilo hodnoty, kterými se jejich hrdina vyznačuje. Avšak i televize může mít za následek, že bude dítě vytlačováno z kolektivu. Pokud dítě nezná nebo nemá vědomosti o televizních pořadech, které sledují jeho vrstevníci, může tato neznalost v dítěti vyvolat frustraci.

Děti se dostávají do styku s televizí již od útlého věku. K tomuto styku dochází v prostředí rodiny, tudíž mají rodiče obrovský vliv na mediální výchovu dítěte, na základní návyky a postoje vztahující se k televizi. Lze proto tvrdit, že mediální výchova začíná v rodině. „Raná televizní konzumace“ se socializuje v rodině, což znamená, že rodina nezáměrně a neuvědoměle učí děti jak se dívat na televizi. Je ovšem dokázáno, že příležitostné sledování sporných pořadů nebo hraní nedoporučených počítačových her stabilní dítě nepoškodí. Proto si rodiče musejí najít čas a u dětí hlídat jak kvalitu, tak kvantitu pořadů, kterým je dítě vystaveno. Tudíž zodpovědnost za to, co dítě v televizi sleduje, nesou rodiče. Je důležité hlídat strávený čas u televizní obrazovky, neboť nic nenahradí čas, který dítě stráví

s rodinou nebo kamarády. Obecně platí, že čím lépe je na tom dítě v rodině a ve vztazích v širším okolí, tím lépe se vyrovnává se silnými televizními zážitky a má menší sklony stát se na televizi závislé. Když něco takového nastane, je to varovný symptom, že je něco v těchto vztazích v nepořádku.⁴⁴

Obavy z negativního vlivu televize jsou oprávněné, ale jedná se o polovinu pravdy. Televize má také pozitivní stránky. Mezi nejdiskutovanější patří její zdravý vliv na vývoj dítěte. Dále může přispívat k výchově, bavit děti a pomáhat v ujasňování nebo v upevňování hodnot. Proto by rodiče měli dbát na to, aby se vliv televize omezil pouze na ten pozitivní. Televize má schopnost ovlivnit chování a postoje dětí a naučit je dělat správné věci.⁴⁵

6 Regulace médií

Hromadně sdělovací prostředky mají své negativní stránky v podobě špatného vlivu na výchovu a socializaci především na děti a mládež. Tudíž by v tomto případě měli největší úlohu hrát rodiče dětí. Na nich nejvíce záleží, kolik času dítě stráví u televize nebo internetu a který obsah si dítě nechá zobrazovat. Rodičovskou regulační úlohou by mělo být vytvoření vlastního programu v podobě sportovních aktivit, zájmových kroužků, výletů a podobně. Pokud tráví rodina společný čas u televize, měl by se program řídit úvahou rodiče, který by měl v případě nevhodnosti programu zasáhnout. Stejná zásada by měla platit i při surfování na internetu.

Někteří odborníci tvrdí, že by se v určitých vysílacích časech měly zakázat přesně definované nežádoucí jevy, které negativně ovlivňují výchovu dítěte. Jedná se tedy o prevenci, aby nedocházelo ke vzniku konkrétních rizikových situací, jež by negativně ovlivnily děti a mládež. Tato regulace by se týkala licenční a registrační politiky a obsahu činnosti (zákazy nežádoucího obsahu, záruka společensky potřebného sdělení).

⁴⁴ BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha, 1995, s. 170

⁴⁵ SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí*. Praha, 2007

V České republice existuje jen jediný regulační orgán, který je společný pro komerční i veřejnoprávní vysílání. Avšak regulace obsahu hromadných sdělovacích prostředků musí být v souladu s článkem 17 Listiny základních práv a svobod, kde je stanoveno:

1. Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
2. Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.
3. Cenzura je nepřípustná.
4. Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.
5. Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon. (Listina základních práv a svobod, 1992)⁴⁶

Mezi základní mediální zákony v České republice patří následující:

- Zákon 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání
- Zákon 483/1991 Sb., o České televizi
- Zákon 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání
- Zákon 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu
- Zákon 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích
- Zákon 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku
- Zákon 40/1995 Sb., o regulaci reklamy

Regulace médií představuje soubor ideologicky, politicky, ekonomicky nebo eticky motivovaných postupů a prostředků, s jejichž pomocí je ovlivňováno a omezováno působení médií v prostoru regulační kompetence. Opatření působící na jednání médií mohou být motivována politicky snahou udržet si moc, nebo k ní

⁴⁶ ČESKO. *Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod* [online] Dostupné z < <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> >

naopak získat přístup, společensky snahou předejít společensky nežádoucímu účinku médií, i naopak vést je ke společensky žádoucímu jednání, nebo ekonomicky.⁴⁷

Média se na životě společnosti podílejí významným způsobem – jsou součástí každodenního života, ovlivňují její život ve všech rovinách. Od každodenního života přes ekonomické poměry po rozdělení politické moci. Společnost proto není k médiím netečná a snaží se na jejich jednání různými způsoby reagovat. Reakce se liší podle konkrétního politického uspořádání společnosti: jinak se s médii vyrovnával panovník, jinak se s médii vyrovnává totalitní režim či parlamentní demokracie. Také snaha společnosti o ovládnutí médií je velmi stará a doprovází naši společnost již od pradávna. Již Sokrates byl obviněn za své výroky, které měly negativní vliv na mládež, a byl donucen vypít smrtící číši bolehlavu. Tudíž můžeme tvrdit, že Sokrates byl jako učitel svým způsobem médiem, které bylo považováno za nevhodné.

Snahy společnosti o působení na média a jejich jednání, tedy o jejich regulaci v nejširším slova smyslu, mohou být motivovány různě a zaměřeny různým směrem.

- Významným důvodem působení na média je snaha zabránit jim, aby nějakým způsobem narušovala rozdělení moci. V takovém případě se působení na média zaměřuje na obsah, který nabízejí. Ten, kdo je u moci nebo dokáže uplatnit svou moc, může předem kontrolovat, co všechno médium připravilo ke zveřejnění. V takovém případě se jedná o předběžnou cenzuru. Dále může docházet k „diktování“ toho, co mohou média zveřejňovat, následně kontrolovat jejich obsah a při nedodržování „nadiktovaných“ podmínek médium potrestat – následná cenzura.
- Mediálně právní legislativa hojně využívala ekonomických způsobů regulace: od 18. století novinářské kolky, inzertní kolky, kauce.
- Společnost často označí nějaký obsah za nevhodný. Jedná se tak o obsah, který může negativně ovlivnit hlavně děti a mládež. Tento obsah zpochybňuje platné hodnoty, oslabuje vzdělanost nebo ničí vkus. V České republice zákon ukládá

⁴⁷PRAHA, VÚP. Regulace médií. Metodický portál: Články [online]. 10. 05. 2006, [cit. 2018-03-20]. Dostupný z WWW:< <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/554/REGULACE-MEDII.html>> ISSN 1802-4785.

rozhlasům a televizím, že nesmějí mezi 6 a 22 hodinou vysílat pořady, které by mohly negativně ovlivnit zdravý fyzický a psychický vývoj dítěte.

- V kapitalistických společnostech vznikl nový rámec působení na média. Média se stala ekonomickými subjekty, jejichž působení stojí především na logice trhu. Tímto se média oddělila od státu.
- Ovšem i v liberálně kapitalistických společnostech jsou opatření, která upravují, co média mohou a nemohou zveřejňovat. Existují také opatření, která upravují ekonomické chování médií – regulují postavení a jednání médií na trhu. Můžeme tak v jednotlivých zemích najít zákonná ustanovení omezující možnost koncentrace vlastnictví v mediálním sektoru.
- Například rozhlasové a televizní vysílání je mediální sektor, který je státem do vysoké míry regulován. Jak z hlediska ekonomického, tak z hlediska obsahového.

Tento sektor je regulován proto, že tyto média se považují za mocná, jednak tím, že počet kmitočtů, na kterých je možno vysílat, je omezen a nemůže se dostat na všechny. Proto státy zprvu zřizovaly televizní a rozhlasové stanice státní a poté veřejnoprávní. Avšak postupem času se stoupající ekonomickou mocí nadnárodních firem se tento přísně regulovaný sektor začal rozpadat. Zvláště v poslední třetině 20. století probíhá velmi zřetelná deregulace médií. Média se tedy odlučují od státu a státní moci a začínají být závislá spíše na trhu. Média se tedy stávají „nezávislá“ na státu.

- Vedle působení takřikajíc vnějšího - ať už politického nebo ekonomického - ovlivňuje chování médií i řada faktorů vnitřních. Ti, kdo média vlastní a provozují, mohou mít jasnou představu, co od "svých" médií očekávají - ať už proto, aby s jejich pomocí dosáhli nějakého politického cíle, nebo aby si udrželi dobrou pověst a dobré postavení na trhu.⁴⁸

Jeden z prvních pokusů prosadit jistou formu dodržování etických zásad do novinářské praxe se odehrál v revolučním roce 1848, kdy se po zrušení cenzury postavilo proti morálně bezuzdnému psaní několik desítek českých a německých pražských spisovatelů a publicistů. V textu, který formuloval František Palacký, byly označeny druhy poklesků, jichž by se publicisti a novináři neměli dopouštět,

⁴⁸ PRAHA, VÚP. Regulace médií. Metodický portál: Články [online]. 10. 05. 2006, [cit. 2018-03-20]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/554/REGULACE-MEDII.html>> . ISSN 1802-4785.

a současně zde byly uvedeny morální i skutkové sankce proti hříšníkům. Pro podepsané to měl být závazný dokument, pro ostatní výzva, která ale nedošla žádoucí odezvy. Další výraznější snahy prosadit nějaké obecněji platné a uznávané zásady publikování s ohledem na společensky přijímané a usazené mravní a morální normy se objevovaly před první světovou válkou v kritických statích odborníků sledujících stav tisku na našem území. Diskutovalo se o tom i v členstvech jednotlivých novinářských spolků. V meziválečném Československu byly otázky etiky novinářské práce pojednávány ve výuce Svobodné školy politických nauk v Praze, která školila také novináře.⁴⁹

V současnosti jsou v České republice tyto významnější autoregulační orgány a instituty mediální sféry: Rada pro reklamu (sdružení reklamních agentur), Syndikát novinářů ČR, různé odborové organizace pracovníků v médiích, Unie vydavatelů denního tisku, Asociace provozovatelů soukromého vysílání, instituty redakčních kodexů.

⁴⁹ PRAHA, VÚP. Regulace médií. Metodický portál: Články [online]. 10. 05. 2006, [cit. 2018-03-20]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/554/REGULACE-MEDII.html>> . ISSN 1802-4785.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce byla analýza rizik a zjištění vlivu médií na děti a mládež. Pro tuto analýzu jsem vedl řízené rozhovory společně s dotazníkovým šetřením, kterého se zúčastnilo 108 respondentů. Respondenti uvedli, že nejčastěji svůj čas věnují internetu a to více, než 2 hodiny denně. Avšak na otázku, jestli se cítí být na internetu závislý, odpověděly ne. Zároveň si drtivá většina respondentů nedokáže dnešní život bez médií představit. Poté následovala otázka, zda si uvědomují hrozby, které jim v dnešní době na internetu hrozí. Z výsledků je patrné, že většina respondentů nemá o hrozbách na internetu ponětí. Ovšem zbytek respondentů se shoduje, že o hrozbách ví, ale nehodlají se kvůli těmto hrozbám omezovat.

Vedlejším cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda rodiče věnují dostatečnou pozornost svým dětem při užívání internetu. Při vyhodnocování dotazníků jsem došel k závěru, že rodiče nevěnují dostatečnou pozornost tomu, jaký obsah si jejich děti na internetu prohlížejí. Což si myslím, že by se mělo zlepšit a rodiče by měli věnovat více času tomu, aby se zajímali o obsah, který jejich děti na internetu vyhledávají.

Média mohou ohrožovat i posilovat stabilitu společnosti. Mohou také podněcovat a brzdit změny, snižovat vkus veřejnosti, zvyšovat hladinu kriminality, potlačovat tvořivost a individualitu. Avšak média také chrání svobodu projevu, informují nás o dění ve světě, poskytují zábavu, vzdělání nebo povzbuzují ekonomickou situaci společnosti. Nelze tedy média označit za dobrá, či špatná. Prezentované obsahy mohou mít různý vliv, záleží však na každém, do jaké podoby si daný obsah vyloží.

Vytvoření bakalářské práce na téma Pozitivní a negativní vliv médií na děti a mládež, bylo velice zajímavým přínosem pro osobní život. Je zřejmé, že média mají nedozírný vliv, záleží však na každém jak si prezentovaný obsah vyloží.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ECKERTO VÁ, Lenka. *Huste j internet*. Praha: Petr Prchal, 2014. ISBN 978-80-87003-39-8.
2. SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles, 2004. ISBN 80-86706-06-0.
3. KRAUS, Wolfgang. *Televize - nový kontinent: Kultura nebo chaos?*. Přeložil Milan ŠMÍD. Praha: Československá televize, 1991. ISBN 80-85005-02-6.
4. HVÍŽĎALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. Praha: Máj, 2003. ISBN 80-86643-07-7.
5. BOKOVÁ, Ludmila. *Rodiče, děti a jejich problémy: sborník studií*. 1. vyd. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2011. 126s. ISBN 978-80-904920-0-4
6. ECKERTO VÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na Internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.
7. BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. Studie (Sociologické nakladatelství). 199s. ISBN 80-85850-11-7.
8. SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí*. Praha: Triton, 2007. Psyché (Triton), sv. č. 49. ISBN 978-80-7254-926-9.
9. ČERNOUŠEK, Michal. *Děti a svět pohádek*. Praha: Albatros, 1990. ISBN 80-00-00060-1.
10. HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.
11. BADEGRUBER, Bernd a Friedrich PIRKL. *Příběhy pomáhají s problémy: metodika a 60 příběhů pro mateřské školy, základní školy a rodiče*. Praha: Portál, 1994. Výchova dětí od 3 do 8 let. ISBN 80-85282-90-9.
12. BETTELHEIM, Bruno. *Za tajemstvím pohádek: proč a jak je číst v dnešní době*. Přeložil Lucie LUCKÁ. Praha: Lidové noviny, 2000. Edice 21, sv. 14. ISBN 80-7106-290-1.
13. ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.

14. MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ, ed. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-627-8.

Elektronické zdroje

1. PRAHA, VÚP. Regulace médií. Metodický portál: Články [online]. 10. 05. 2006, [cit.2018-03-20]. Dostupné z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/554/REGULACE-MEDII.html> ISSN 1802-4785>
2. Média a jejich role ve společnosti. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Dostupné z: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/555/media-a-jejich-role-ve-spolecnosti.html>>
3. Děti a média Co znamená pojem televizní dítě?. Děti a média [online]. Dostupné z: <<http://www.detiamedia.cz/art/1446/co-znamená-pojem-televizni-dite.htm>>
4. Historie vzniku internetu [online]. [cit.20.03.2018]. Dostupné z: <<http://owebu.blogger.cz/Internet/Historie-vzniku-internetu>>
5. Přístup jednotlivců k internetu | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/cinnosti-provadene-jednotlivci-na-internetu-yr119rrs0t>>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. *Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod* [online] Dostupné z <<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

Seznam tabulek a grafů

Přílohy

Příloha I. – Řízené rozhovory a dotazník

Dobrý den,

jmenuji si Karel Štefan a studuji Vysokou školu evropských a regionálních studií, z.ú. v Příbrami. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Pozitivní a negativní vliv na děti a mládež. Průzkum bych rád realizoval pomocí řízených rozhovorů a dotazníků, které si Vám dovoluji předložit a požádat Vás o jejich zodpovězení. Rozhovory i dotazníky jsou anonymní, odpovědi jsou ANO/NE, vlastní vyjádření nebo doplňující možnosti.

Děkuji za Váš čas strávený při řízených rozhovorech.

Karel Štefan

student 3.ročníku VŠERS v Příbrami

Seznam použitých otázek pro řízené rozhovory a dotazník:

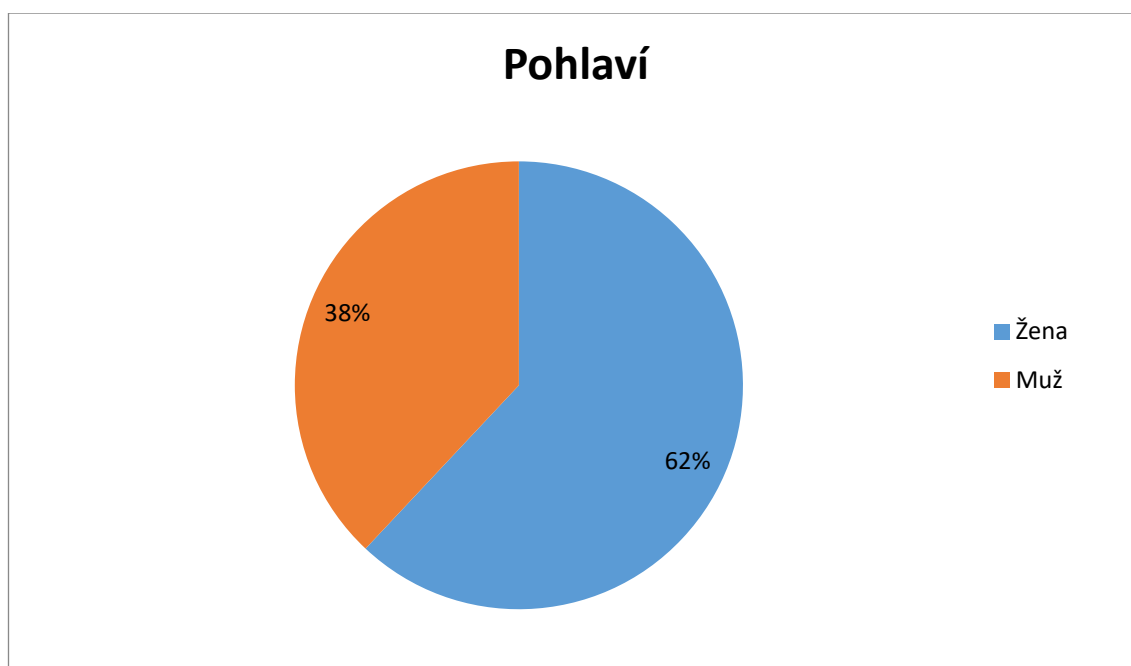
1. Uveďte, prosím, Vaše pohlaví.
2. Do jaké věkové kategorie se řadíte? 6-10, 11-15, 16-18 ?
3. Které médium nejvíce používáte?
4. Kolik času denně věnujete televizi?
5. Kolik času denně věnujete internetu?
6. Cítíte se závislý na televizi/internetu?
7. Vnímáte, že na Vás mají média nějaký vliv?
8. Dokážete si představit Váš každodenní život bez médií?
9. Jste si vědom hrozeb, které Vám na internetu hrozí?
10. Věnují rodiče Vašim aktivitám na internetu pozornost?

Vyhodnocení dotazníkového šetření a rozhovorů

Dotazníku a rozhovorů se zúčastnilo 108 respondentů.

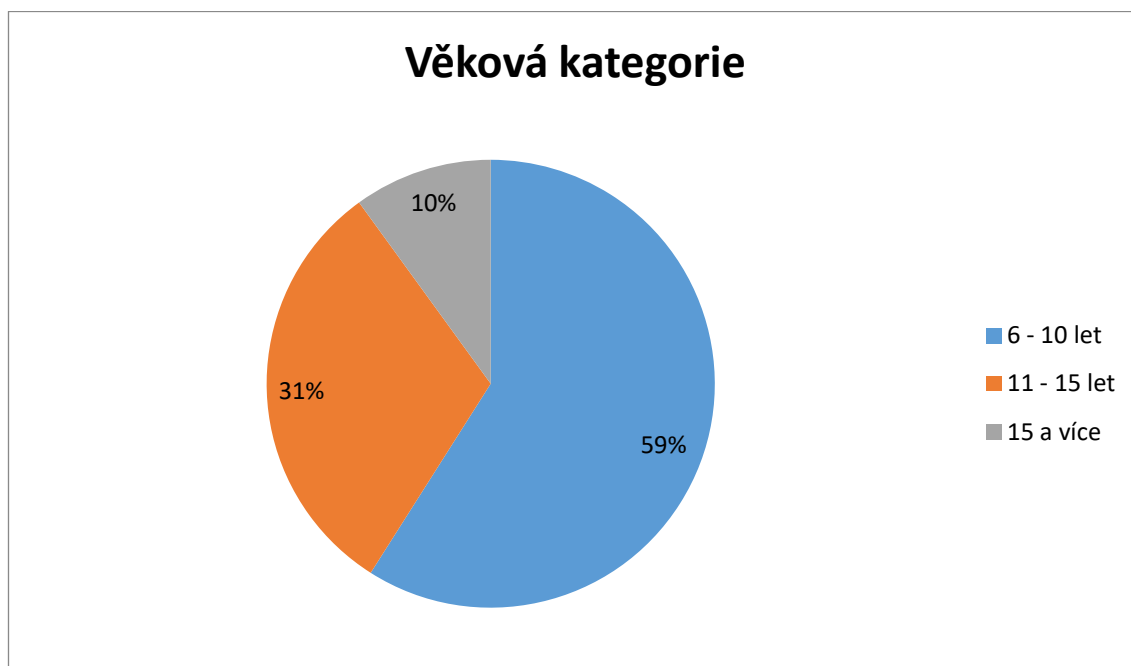
1. Uveďte, prosím, Vaše pohlaví.

Jak z grafu vyplývá, dotazník vyplnilo 67 dívek, což je 62 % z celkového počtu respondentů a 41 chlapců, což se rovná 38 % z celkového počtu respondentů.

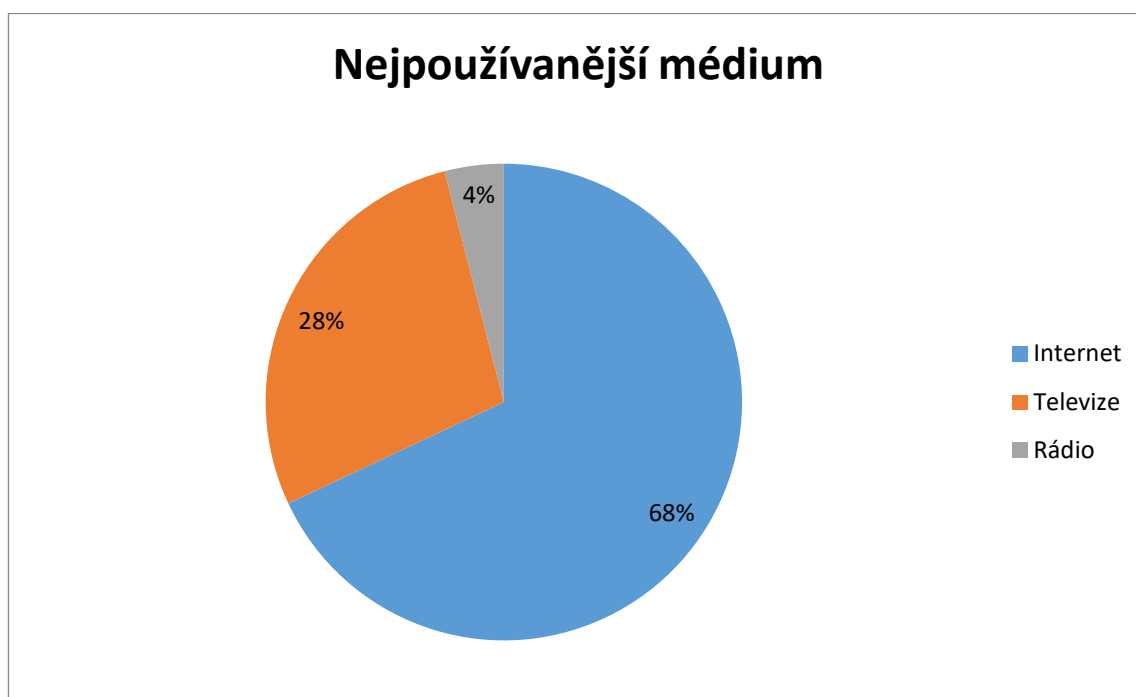
2. Do které věkové kategorie spadáte?

Jak z grafu vyplývá, dotazník vyplnilo 64 respondentů ve věku od 6 do 10 let, což je 59 % z celkového počtu respondentů. 33 respondentů bylo ve věku 11 - 15 let, což je 31 % z celkového počtu respondentů, 11 respondentů bylo ve věku nad 15 let, což je 10 % z celkového počtu respondentů.

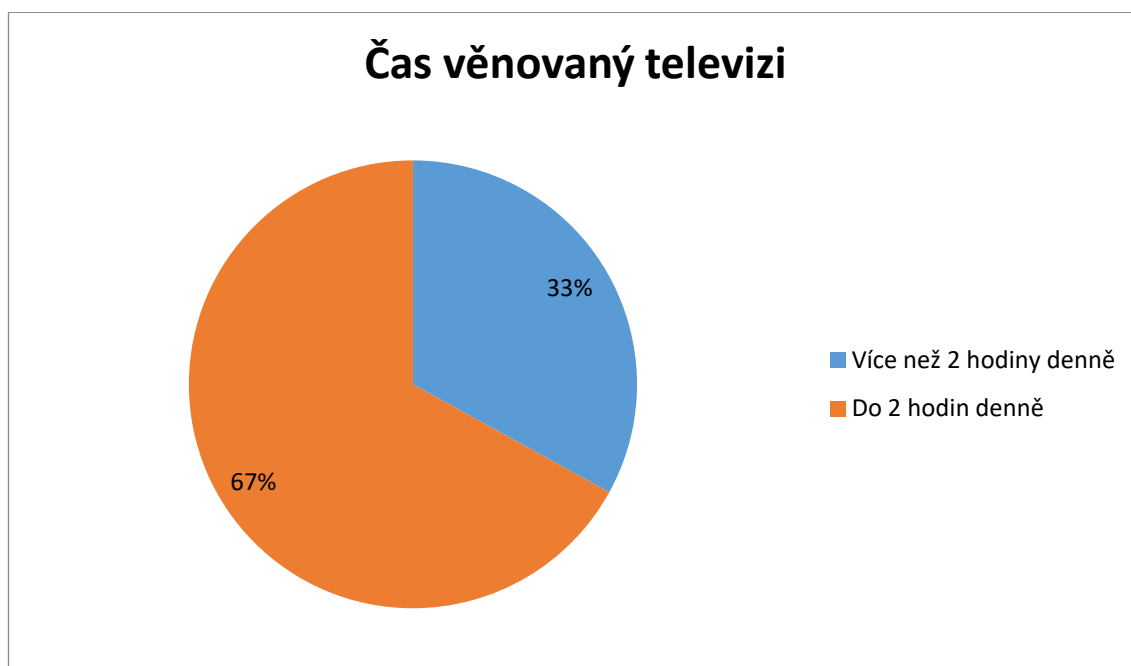
3. Které médium nejvíce používáte?

Jak z grafu vyplývá, dotazník vyplnilo 74 respondentů, kteří nejvíce používají internet, což je 68 % z celkového počtu všech zúčastněných. 30 respondentů¹ uvedlo televizi, což je 28 % z celkového počtu a 4 respondenti uvedli rádio, což jsou pouhá 4 % z celkového počtu respondentů.

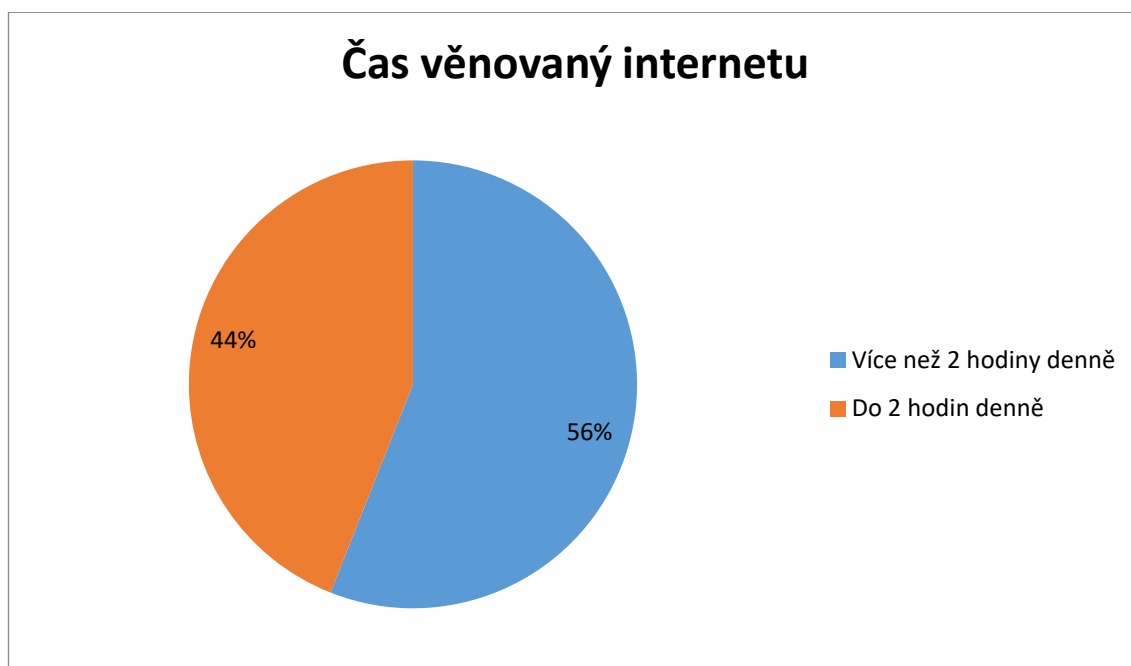
4. Kolik času denně věnujete televizi?

Jak z grafu vyplývá, dotazník vyplnilo 36 respondentů, kteří u televize tráví více než 2 hodiny denně, což je 33 % z celkového počtu všech zúčastněných. 72 respondentů uvedlo, že tráví do 2 hodin denně, což je 67 % z celkového počtu.

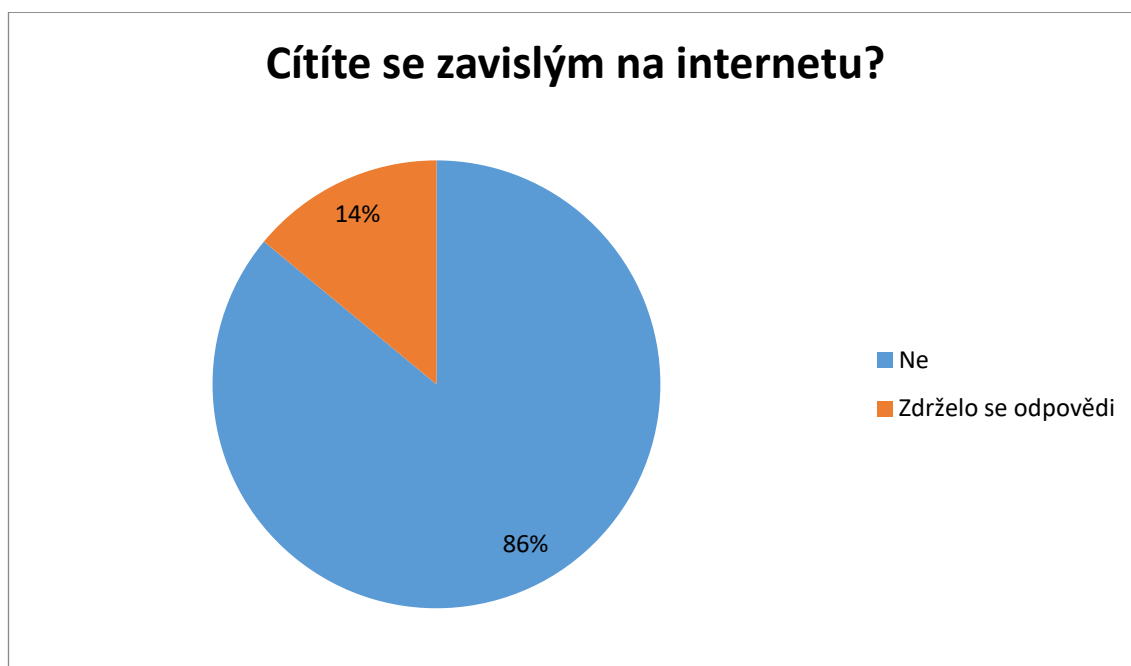
5. Kolik času denně věnujete internetu?

Jak z grafu vyplývá, dotazník vyplnilo 60 respondentů, kteří na internetu tráví více než 2 hodiny denně, což je 56 % z celkového počtu všech zúčastněných. 48 respondentů uvedlo, že internetu věnuje do 2 hodin denně, což je 44 % z celkového počtu.

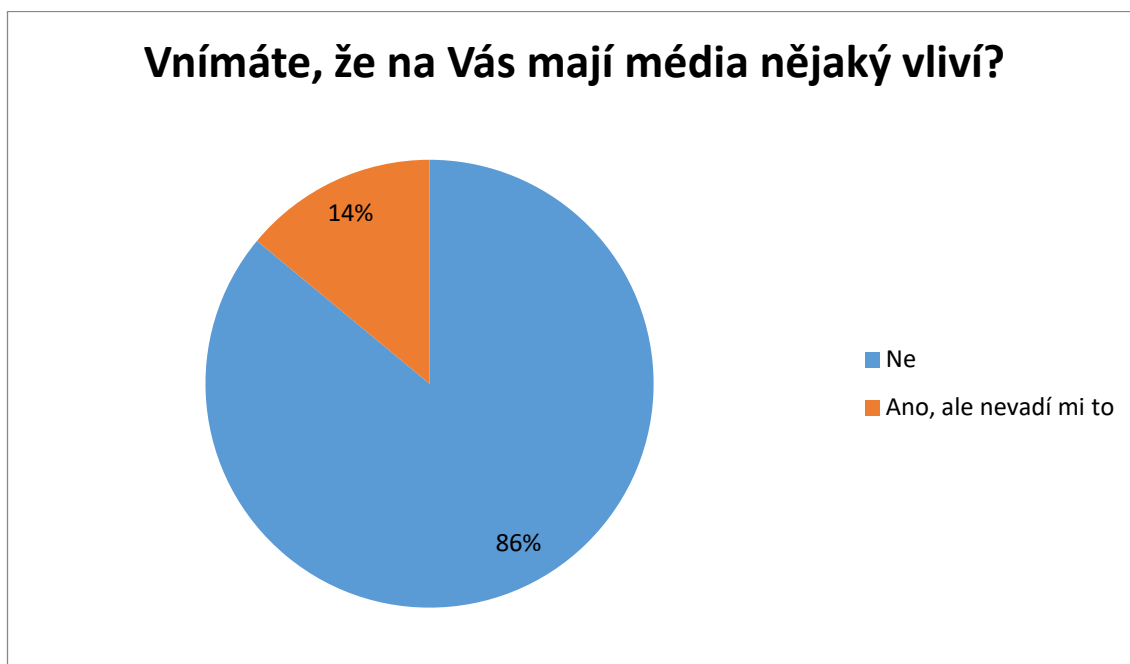
6. Cítíte se závislý na televizi/internetu?

Jak z grafu vyplývá, dotazník vyplnilo 93 respondentů, kteří se nepovažují závislí na internetu či televizi, což je 86 % z celkového počtu všech zúčastněných. 15 respondentů se zdrželo odpovědi, což je 14 % z celkového počtu.

7. Vnímáte, že na Vás média mají nějaký vliv?

Jak z grafu vyplývá, dotazník vyplnilo 93 respondentů, kteří nevnímají vliv médií na svou osobu, což je 86 % z celkového počtu všech zúčastněných. 15 respondentů uvádí, že vliv médií na sebe vnímají, ale nepovažují to za důležité, což činí 14 % z celkového počtu.

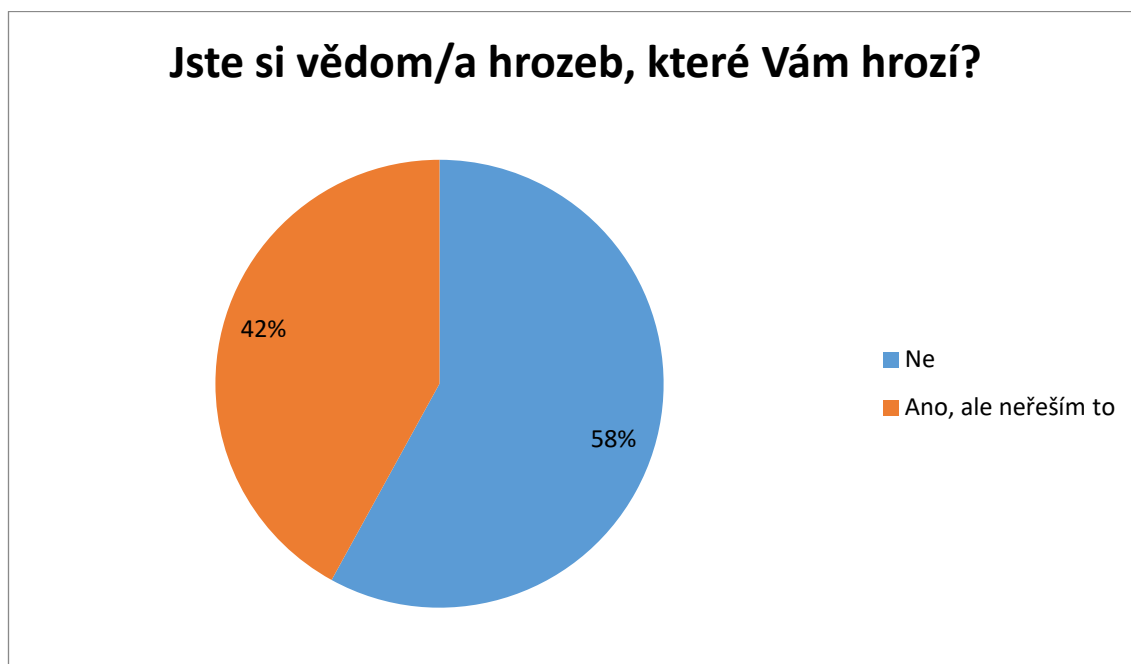
8. Dokážete si představit Váš každodenní život bez médií?

Svůj život si bez médií, hlavně bez internetu, nedovede představit 78 respondentů. Jak z grafu vyplývá, činí to 72% z celkového počtu. Zbytek respondentů – 27 uvedlo, že média ke svému životu nepotřebují. Toto činí 18% z celkového počtu.

9. Jste si vědom/a hrozeb, které Vám na internetu hrozí?

Jak z grafu vyplývá, dotazník vyplnilo 63 respondentů, kteří nevnímají žádné hrozby z internetu, což je 58 % z celkového počtu všech zúčastněných. 45 respondentů uvedlo, že o hrozbách na internetu ví (nejčastěji z televize), ale myslí si, že jim konkrétně nehrozí, což je 42 % z celkového počtu zúčastněných.

10. Věnují rodiče Vaším aktivitám na internetu pozornost?

Na tuto otázku odpovědělo 95 respondentů tak, že nikdo jejich pohyb na internetu nekontroluje, což je 88% z celkového počtu. Zbytek respondentů - 13 odpověděl, že se rodiče zajímají o jejich aktivity, což je pouhých 12% všech respondentů.

